

Fangola 11

MIRADOR

SEMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

any IX. — Núm. 408 • Barcelona, 19 de febrer del 1937 • Redacció i Administració: Portal de l'Angel, 24. Tel. 11628 • Preu: 30 cèntims

Finestra oberta

BOMBARDEIG

Barcelona ha rebut, ja, el seu baptisme de metralla per obra d'un vaixell facciós. A part les luctuoses conseqüències de la criminal atzagaiada, hi ha dos aspectes del fet que convé remarcar:

Primer. — Els obusos rebels realitzaren el front únic de la mort. Abans de matar, no demanaren quin carnet sindical o polític tenien les víctimes.

Segon. — Sembla que el vaixell agressor no era dels que Franco va robar a la República, sinó dels que Mussolini ha construït a costa de la misèria dels ciutadans italians.

Aquests dos fets enclouen ensenyaments que el nostre poble ha d'aprendre si no vol conèixer jornades d'irremediable adversitat. Numerem-los, també:

Primer. — Contra el front únic de la mort, practicat pels facciosos i pels invasors, no hi ha altra tàctica eficaç que el front únic obrer i anti-feixista. Ells, els assassins, actuen units; nosaltres, el poble que vol ésser lliure i feliç, hem de presentar-nos compactes com un bloc invulnerable.

Segon. — Els feixismes de tot arreu col·laboren amb el feixisme espanyol en la tasca tenaç d'esclavitzar-nos; nosaltres, Catalunya, Euzkadi, Espanya, hem de fer front a aquesta aliança de la Internacional negra, fent més estreta la nostra col·laboració per a donar al poble espanyol en general la garantia que no serà esclau.

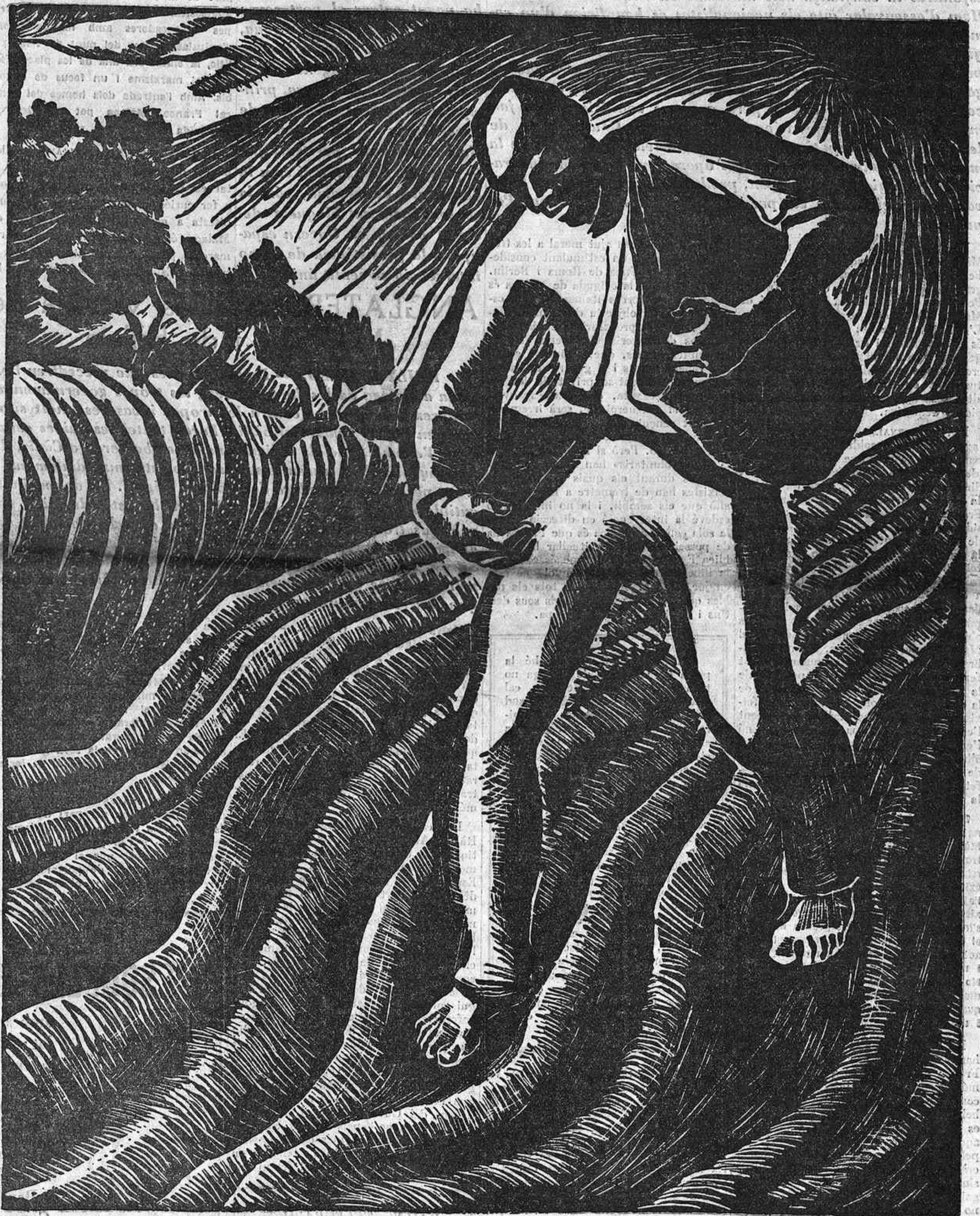
Què vol dir tot això? Vol dir que entre nosaltres no hi ha d'haver diferències ni de tendència ni de nacionalitat.

Així destriarem, a més a més, els que són veritablement anti-feixistes d'aquells altres que solament se'n diuen.

Unitat entre els sectors i unitat entre els pobles. I damunt aquesta unitat, el seny suficient, el suficient instint de conservació, per a estructurar un exercit popular i per a posar-lo sota les ordres salvadores d'un comandament únic.

Aquesta és la lliçó del nostre primer bombardeig.

MIRADOR

Boix d'Irene Kolsky

En aquest número:

La literatura als països feixistes
LA CAIGUDA DE MALAGA
A LA PREMSA MUNDIAL

BIBLIOTECA

OPINIONS I DEBATS

LA CAIGUDA DE MÀLAGA

FRANÇA: «Els nacionalistes es beneficien d'un comandament únic»

LE TEMPS. — La situació dels governamentals pren a Espanya un aspecte cada dia més descoratjador. La presa de Màlaga ha produït un efecte moral considerable i sembla haver esfondrat la confiança dels milicians en l'èxit de llur causa. Hem d'assenyalar que els nacionalistes es beneficien d'un comandament únic, que ha comès greus errors de tàctica, però que s'imposa per la seva força moral a unes tropes aguerrides, pel fet d'estar sotmesos a una severa disciplina, mentre que els governamentals, sense veritable preparació militar, combaten coratjosament, sens dubte, però en unes condicions que fan molt difícils les operacions de conjunt. I una altra de les raons de la impotència dels governamentals és el fet de la manca d'organització en les seves operacions i en l'administració de les regions que ocupen, produïda, sens dubte, per la rivalitat existent entre els partits que componen el Front Popular.

LE MATIN. — Comenta la presa de Màlaga i diu que aquest èxit dels rebels tindrà com a conseqüència una gran ofensiva general a tots els fronts. Per tant, continua dient, la situació de Madrid és cada vegada més crítica. L'entusiasme de les tropes de Franco és extraordinari i des del soldat fins al general comandant en cap, hi ha la creença que la batalla desencadenada actualment en aquell front no pot fer altra cosa que portar a una victòria ràpida i definitiva.

PETIT JOURNAL. — La presa de Màlaga, lluny de resoldre el problema espanyol, no fa més que complicar-lo. La idea de l'ofensiva pel Sud no ha vingut directament de Burgos, sinó de Berlín, la qual cosa acusa la impotència de Franco. Afegeix, seguidament, que considera aquest esdeveniment des del punt de vista dels interessos de França i de la pau. Sembla, diu, que els Estats totalitaris han renunciat a posar la mà sobre tot Espanya i que es limitaran a assegurar-se bases navals i aèries al llarg de les costes de la Península. Hauran d'aquesta manera, abastat els seus objectius: per als alemanys amenaçar el Marroc i, per als italians, amenaçar Gibraltar. Per tant, si continuem deixant fer, s'entrarà en un nou període de la història en el qual acabarà l'era de la democràcia i començarà l'era del feixisme. I això representarà, no solament l'esfondrament d'una ideologia, sinó l'esfondrament de França. Aquest país s'ha refet, en el transcurs dels anys, de totes les seves desfetes. La sola desfeta que seria per ell irreparable seria la desfeta de la seva ànima.

LE POPULAIRE. — Ens hàvem demanat moltes vegades, com podia ésser que Màlaga resistís tenint en compte que es trobava gairebé rodejada per les posicions rebels. Assenyala, seguidament, que aquest èxit dels exèrcits de Franco és degut a l'ajut que li han donat les potències feixistes i es lamenta que mentre la lluita s'intensifica i esdevé més greu a Espanya, el Comitè de Londres continua en la seva actitud passiva i segueix acumulant notes i més notes, projectes i contraprojectes. No és hora de fer reoriminacions, acaba dient, però sí de recordar que tenim raó quan fa un mes escrivíem: «S'ha d'actuar, i de pressa!».

LE PEUPLE. — Els feixismes associats han accentuat el seu esforç per ajudar Franco i, mentre que a Londres el famós Comitè de no intervenció ajorna contínuament els seus treballs, els rebels han entrat a Màlaga. Per molt que es digui, continua dient, sabem que aquest èxit rebel té molta importància pels que lluiten a Espanya per la democràcia, ja que això pot agravar moltíssim la situació de Madrid. A més, es gairebé segur que aquesta victòria rebel no serà suficient pels que dirigeixen aquest joc, ja que durant aquestes últimes setmanes la intervenció feixista ha estat més massiva que mai. Davant d'aquesta situació, acaba dient, és lògic recordar als dirigents de la política francesa les seves responsabilitats. Pregueu-les la iniciativa de la no intervenció, gran error i, avui, qui desconeix la gravetat de la situació? El govern no pot ignorar de cap anera quines serien les conseqüències d'una victòria de Franco i lamentem que el nostre país, junt amb Anglaterra, no mantingui una posició ferma i no parli clar.

L'OEUVRE. — La presa de Màlaga pels exèrcits rebels, molt comentada a les cancelleries, és considerada com de poca importància estratègica, però sí que

representa un gran ajut moral a les tropes de Franco i un estimulant considerable per la política de Roma i Berlín. S'assenyala que la caiguda de Màlaga és deguda a les forces italianes i que essent el pròxim objectiu de Franco, Madrid, Berlín es prepararia a enviar nous reforços de material de guerra. No hi ha dubtes, doncs, que si Burgos continua rebent homes i el govern de València segueix veient-se privat de les armes que necessita, el poble espanyol, malgrat el seu heroisme, serà irremissiblement vençut. Què fer, doncs? — es demana —, trametre tropes franceses a Espanya? No. Però si negociacions com la dels «voluntaris» han de durar mesos i mesos durant els quals les potències feixistes han de trametre a Espanya tot allò que els sembli, i la no intervenció esdevé la intervenció en direcció única, la sola conclusió lògica és que França ha de posseir el dret d'aviualliar la República Espanyola. Ja que no és solament la llibertat del poble espanyol que està en joc, sinó la llibertat de tots els pobles que volen ésser amos dels seus destins i desitgen la pau a Europa.

L'HUMANITE. — Si bé la presa de la ciutat de Màlaga no té una importància decisiva, cal assenyalar que l'atac rebel al sud de Madrid, afectant les comunicacions de la capital espanyola amb València, necessita una reacció immediata dels republicans. Espanya acaba de pagar, una vegada més, el tribut sagnant dels ajornaments inadmissibles del Comitè de no intervenció. Això no pot durar. Aquesta ofensiva ha de marcar el final dels dubtes dels que tenen la responsabilitat de la seguretat de França i de la salvaguarda de la pau. En la situació present la unió més estreta s'imposa a tots els partits i a totes les tendències del Front popular francès. Sobre el pla internacional, la unitat d'acció és cada dia més indispensable per aturar la intervenció i organitzar la solidaritat efectiva, ja que és d'ella que depèn, en gran part, la victòria de la democràcia espanyola.

ECHO DE PARIS. — Diu aquest diari reaccionari que a Londres, després de la presa de Màlaga, es parlava correntment que el Govern Caballero es veuria obligat a evacuar València. Afegeix que el govern de Catalunya, gelós de la seva autonomia, no ha decidit encara si donaria asil al govern central de Caballero i els seus ministres. Avui, i sobretot després de l'últim èxit rebel, les forces de Franco en el més gran ordre i en la pau més gran controlen la major part del país, mentre que els governs de València i Barcelona, dominats per l'anarquia, són cada vegada més inexistents. Es demana, finalment, per què França triga tant a reconèixer la sola autoritat regular que hi ha a Espanya i que, segons aquest diari, és el «govern» de Burgos.

LLEGIU:

treball

Un diari de Suïssa

TRAVAIL. — La presa de Màlaga és deguda a dues causes essencials: la primera, que els governamentals, no tenien artilleria pesada i la flota rebel ha pogut entrar al port sense haver de témer res, i la segona, que Franco ha rebut contínuament grans contingents d'italians i material de guerra, principalment carros d'assalt, de procedència italo-alemanya. Hem de declarar, per tant, que la presa de Màlaga, així com la destrucció de Madrid, són la conseqüència del bloqueig declarat contra el Govern espanyol i la persistència de la no intervenció en sentit únic.

ANGLATERRA: «Una victòria de Mussolini i de Hitler»

DAILY HERALD. — Durant els dies que precediren l'entrada a Màlaga de les forces rebels, les tropes governamentals lluitaren heroicament contra les tropes invasores, molt superiors en homes i material bèl·lic. Foren tantes les baixes causades a l'enemic, que els italians que desembarcaren a Cádiz, durant aquells dies, varen ésser transportats immediatament al front per prendre la plaça dels soldats caiguts. Es, doncs, indiscutible que aquesta victòria de Franco ha estat decidida pels reforços tramesos per Mussolini i pels oficials alemanys que dirigien les operacions des del vaixell de guerra «Graaf von Spee». Foren molts els habitants de Màlaga que es tiraren al mar en veure que entraven les tropes mercenàries i el terror que aquestes sembraven.

NEWS CHRONICLE (liberal). — «Màlaga ha caigut a mans del general Franco, ajudat per gran nombre de soldats italians i alguns irlandesos. Segons informacions, 15.000 italians acaben de desembarcar a Cádiz.» No hi ha dubte que les potències feixistes estan aprofitant tots els moments lliures que els deixa el Comitè de no intervenció. El que no entenem és que mentre els Estats totalitaris demanen que siguin retirats d'Espanya tots els combatents estrangers, no fan altra cosa que enviar més i més reforços.

La caiguda de Màlaga encoratjarà Itàlia i Alemanya a seguir les seves tàctiques en el Comitè de no intervenció mentre trametan material i homes a Espanya. Ara bé, sembla que hi ha tendència per part de Hitler a no enviar més homes com a conseqüència d'algunes diferències que s'han produït, i també per l'oposició de què donà proves l'Estat Major alemany, als últims reclutaments. Es de creure, doncs, que aquest país es limitarà a trametre material de guerra i deixarà que Itàlia tingui cura de facilitar els homes. Segons informacions rebudes als «voluntaris» italians que vénen a Espanya se'ls diu que percebran 50 ptes. diàries i a més tindran gratificació de 10.000 lires si arriben a tornar una vegada acabada la guerra. Finalment, arriba a la conclusió que l'actitud adoptada per Anglaterra, davant del Govern espanyol, seria justificada si aquest país hagués treballat per fer la guerra el més curta possible o bé evitar que aquesta s'estengués en altres països, però no havent fet ni una

DAILY TELEGRAPH. — S'han produït dissensions en el si de les tropes insurrectes. Els falangistes han distribuït milers de fulles en els quals fan una crida a la classe obrera demanant-li de no pronunciar-se pels partits d'extrema dreta ni pels d'extrema esquerra, i que escullin el just terme mig que és la Falange Espanyola. Els «requetés», però, s'han volgut oposar a aquesta acció. Acaba dient que l'Espanya nacionalista està actualment tan dividida com l'Espanya governamental i que aquest fet amenaça fer la guerra interminable.

ITALIA: Màlaga, restituida a l'Espanya «nacional»

IL GIORNALE D'ITALIA. — Dona tota classe de detalls de la presa de Màlaga per les forces de Franco i diu que l'acollença dispensada a aquestes per part de la població ha estat una cosa apoteòsica. Màlaga ha saludat les tropes alliberadores amb manifestacions d'entusiasme. Des del punt de vista polític, la olutat era una de les plaques fortes del marxisme i un focus de disturbis. Amb l'entrada dels homes del general Franco, Màlaga pot considerar-se restituida a l'Espanya «nacional».

L'ALTRA PREMSA ITALIANA dedica moltes de les seves columnes a comentar els esdeveniments d'Espanya i com a fer curiós podem assenyalar que manifesta a grans títols que la presa de Màlaga és obra dels italians; fa remarcar, però, que els italians que es troben a Espanya són voluntaris com ho

són els francesos que lluiten amb els governamentals. Dedicuen així mateix grans elogis a les forces de Franco i sobretot a les columnes motoritzades compostes d'autos blindats i de carros d'assalt.

multinàment amb la guerra. El govern de la Gran Bretanya creu tenir la consciència tranquil·la declarant que hi ha igual nombre de voluntaris estrangers a un costat que a l'altre de la guerra d'Espanya, i continua entant-se les mans de tot aquest assumpte. No cal oblidar que la intervenció feixista, així com té lloc a la Península, pot tenir lloc, no solament a Txecoslovàquia o a Polònia, sinó a França o Anglaterra. Els espanyols lluiten per la llibertat i la democràcia contra l'agressió dels dictadors. Quedar, doncs, inactiu davant de tot això és ajudar les maniobres del «Feixisme Internacional» i establir més fermament la inseguretat col·lectiva, que és l'excusa per a un armament massiu a Europa.

— Caldrà detenir aquesta alça de preus!
— Sí, però abans cal detenir els especuladors.

Aquest número ha estat passat per la censura

CAMISERIA FITO
ESPECIALISTA
EXIT EN LA NIDA
JAUME I, 44
Telèfon 44655

AVUI DIVENDRES, SURT L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

amb un sensacional reportatge titulat: **EL FEIXISME A ITALIA**, il·lustrat per Goñi. - Secció «El nostre fitxer». Fitxa 24-6.931 F. W. L. José M. Gil Quinones y Robles (a) «El jefazo». - «Homes de la Revolució»: Alvarez del Vayo. - Secció «Ràdio Esquella». Emissió de Lisboa, Roma i Berlín. - Secció «Ahr com avui». Comentaris a caricatures de Picarol i Ribas publicades durant la guerra europea i que són avui de gran actualitat.

«Caus d'orella», «Efemèrides», «Esque-llots», «Vibracions», «Diàlegs amb emboscats», «Notes del camp facciós», etc., etc., completen aquest interessant sumari. - Il·lustracions i ninots dels nostres millors dibuixants **MARTI BAS, BOFARULL, ALLOZA, TISNER, NYERRA, GONI, KALDERS, SUBIRATS...**

Antifeixistes: adquireu-la!

Preu: 25 cèntims

MIRANT A FORA

Espanya i l'ofensiva internacional del feixisme

Fa poc, un breu comunicat d'agència anunciava que des del dijous de la setmana passada han desembarcat a Cádiz 16.000 italians. L'ofensiva portada a cap pels rebels contra Màlaga i contra Madrid s'ha realitzat amb mitjans de lluita més potents que els emprats fins ara pels generals contra Espanya. La flota alemanya col·labora obertament amb els vaixells de Franco, en el bombardeig de les costes d'Andalusia. El general Faupel dirigeix les operacions al sector d'Aranjuez.

Malgrat tot, hom continua parlant a Londres. El Comitè de lord Plymouth «treballa» amb la seva ja sabuda lentitud, que no ha fet més que beneficiar els rebels. Cal que acabi aquest escàndol. El 4 de desembre, Londres i París proposaren a les potències que se'ls unissin per organitzar efectivament la no intervenció. La U. R. S. S. acceptà. El 18 de desembre Berlín respongué amb un «no» desfigurant sota una acceptació en principi.

El 9 de gener es donà una nova nota anglesa anunciant que seria posat en vigor el «Foreign Enlistment act» de 1870 (llei de reclutament d'estrangers).

El dia 15 del mateix mes la Cambra francesa votà unànimement un text autoritzant el Govern perquè aquest prohibís la sortida de voluntaris. El mateix dia, la U. R. S. S. dirigí a Londres una resposta positiva. El 25 de gener, Roma i Berlín respongueren amb una nova acceptació de principi. I en tal situació ens trobem. Tres vegades s'ha invitat Roma i Berlín perquè apliquin la no intervenció i en les tres ocasions les dues capitals han respost que l'aplicarien, però han afegit reserves i condicions que equivalen a una discussió del problema. Pel camí de les intimidacions i de les rèpliques aniríem molt lluny. Aquests últims dies se'ns ha volgut convèncer per diversos mitjans, que el Reich atenua el seu esforç en benefici dels rebels i que Itàlia es troba disposada a transigir. Nosaltres donaríem algun crèdit a aquestes declaracions optimistes si no sabéssim el paper que exerceix la flota ale-

manya i si els desembarcaments d'italians no revestissin proporcions desmesurades. El cert és que continua la intervenció feixista i que tot transcorre com si l'intercanvi de notes i les deliberacions de Londres no fossin més que pantalles de fum.

Sembla que aquest ha estat el moment escollit per Lord Halifax per a entrar en negociacions amb von Ribbentrop, al qual sembla que l'opinió anglesa li perdona fàcilment les seves extravagàncies nazis. L'opinió reaccionària anglesa sembla decidida a acceptar tot el que calgui, menys la restitució de les colònies alemanyes. Sembla que la política de Bismarck ha renaixut en l'era hitleriana i que la reivindicació colonial només servirà de moneda de canvi en una negociació en virtut de la qual la Gran Bretanya consentirà a Alemanya certs avantatges continentals.

No es pot permetre que Espanya, per exemple, sigui el preu d'un «tête-à-tête» anglo-alemany. Hom pot tenir certs temors. Mr. Eden i no Lord Halifax, és qui ha dit que Espanya havia de determinar-se lliurement.

Què s'espera? Existeix un pla de control sotmès al Comitè de Londres, del qual es fa tot el possible per allunyar la U. R. S. S. Les respostes al projecte havien d'arribar el dia 7 de febrer, però Berlín no es decidí a respondre fins ahir. Si la resposta feixista no va seguida d'un efecte immediat, s'ha d'entendre que la política que Lleó Blum preconitzava el dia 15 de gener serà posada en aplicació.

La impossibilitat d'arribar a un acord en un termini breu ens portaria a preguntar-nos, si podem seguir participant en un règim de prohibicions no controlades o si serà necessària la col·laboració activa de totes les potències que es troben compromeses al dit acord per assegurar el control de les obligacions subscrietes per totes elles.

Ja ha passat el termini raonable. Ara cal actuar. No podem creure que la represa de relacions normals amb el Govern legítim de la República espanyola sigui una qüestió enterrada.

PAUL NIZAN

Espitllera

Carta a la Brigada Internacional

Benvolguts companys: En nom dels nostres propagandistes, escampats per Europa i Amèrica, i el nombre dels quals excedeix de 1.000, entre els quals es troben social-demòcrates, comunistes, sense partit, units per la voluntat de servir, amb la Volk-Illustrierte, la causa de la Pau i de la Llibertat, us enviem les nostres salutacions fraternals de combatents.

El poble espanyol no solament lluita contra els assassins i incendiàries feixistes espanyols, per la seva llibertat, sinó que lluita contra una conjuració feixista internacional; no solament lluita contra Franco i Mola, sinó també contra Hitler i Mussolini, que, amb dotzenes de milers d'oficials i soldats, amb armes i municions, amb diner, amb intervenció oberba, han convertit la guerra civil espanyola en una guerra d'anihilament de la llibertat nacional d'Espanya i de la democràcia mundial.

Vosaltres, combatents contra el feixisme, contra la barbàrie més vil que coneix la història humana, heu acudit a Espanya, on el feixisme volia donar el cop anihilador a la Llibertat, al Progrés i a la Democràcia. El poble espanyol, democràtic i liberal, lluita avui per la causa de la Humanitat tota.

El deure de tots els homes honrats i amants del progrés i de la Llibertat, és ajudar aquesta gegantina lluita amb totes llurs forces. Vosaltres, benvolguts companys, heu demostrat la més gran solidaritat que pot donar-se lluitant, amb sacrifici de la vostra vida, per la causa santa de la Llibertat.

Us trobeu a les línies més avançades d'aquesta lluita i tota la Humanitat progressiva està amb vosaltres. També nosaltres — Brigada Internacional Intel·lectual — del Front Popular Mundial contra la guerra i el feixisme, us prometem ajudar, amb tot el nostre esforç, per mitjà de la Volks, per mitjà de les nostres armes (la fotografia i la paraula), la vostra lluita heroica.

Encara que tot el nostre treball està ja encaminat a aquest fi, anem a emprendre ara una campanya especial de solidaritat amb Espanya, de l'extensió i radi d'acció de la qual us informem els documents adjunts.

Ens hem proposat obtenir 10.000 còpies amb la venda d'una sèrie de targetes postals en les quals es reproduci-

Un nou episodi de la guerra secreta pel petroli

S'ha parlat molt, fa algun temps, de la «guerra secreta pel petroli». Se'n parla menys avui. Es que, potser, ja acabat? De cap de les maneres.

Ara ha tingut lloc a l'Aràbia un episodi nou. La batalla, que era a la vegada econòmica i política, ha arribat a la seva fi amb la victòria dels anglesos i una marcada derrota d'Itàlia.

Fa més d'un any, gairebé al començament de les sancions, produïa sorpresa a Londres una informació segons la qual una societat italiana, A.G.I.P., que operava a la regió de Mossul, havia adquirit el control d'una societat anglesa.

El negoci, però, sortí malament, fins al punt que la societat italiana, trobant-se en dificultats financeres, ha hagut de cedir la seva concessió a l'Irak Petroleum Co., que explota els jaciments de Mossul i en la qual participen l'Anglo-Iranian (ex-Anglo-Persian), la «Royal Dutch Shell», la «Standard Oil», de Nova Jersey i la «Compagnie Française des Pétroles».

Exclosa dels camps petroliers de l'Irak, Itàlia cercà una revenja a l'Aràbia, amb l'objectiu evident de constituir-se una font de proveïment en combustibles líquids, pròxima al seu «imperi» de l'Àfrica Oriental.

Una vegada més s'ha vist suplantada per l'Anglo-Iranian (companyia en la qual el Govern britànic té una forta participació) i pel grup de l'Irak, que representa interessos anglesos, americans i francesos.

Hi ha petroli a l'Aràbia? Almenys en un lloc, sí. Una filial de la «Standard Oil» de Califòrnia explota, ja fa alguns anys, els petrolis de l'illa Behrein, al golf Pèrsic, i els seus pous es troben en ple desenvolupament; l'any

1935 van subministrar 1.260.000 tones, i l'any 1936 quatre milions aproximadament, que són venuts al país per la «Texas Corporation», un altre membre del grup americà. Aquest ha obtingut, per altra part, una concessió sobre el continent a la regió d'Hasa, al nord-oest de Behrein.

Ni que tota la costa del golf Pèrsic, com tot el litoral de l'Aràbia davant l'oceà Índic, no estigués sota el protectorat d'Anglaterra, Itàlia no tindria ocasió de poder-s'hi instal·lar.

El lloc està pres, en efecte, per la societat «Petroleum Development» («Qatar»), encarregada d'efectuar les recerques a la zona del litoral de Qatar, a l'estret d'Ormuz, on se suposa que es troba una prolongació dels rics camps explotats a Pèrsia per l'«Anglo Iranian».

Resta la costa occidental: la que comprèn el mar Roig. Itàlia ha negociat durant aquests darrers mesos amb miras a obtenir una concessió de recerques a l'Aràbia Saoudista, a la qual pertany gairebé tota aquesta costa. Però els anglesos hi han intervingut i la concessió, que comprèn una banda de 100 quilòmetres d'amplada a tot el litoral, ha estat acordada a la «Petroleum Concession»; una nova filial, la «Petroleum Development» («Western Arabia»), acaba d'ésser fundada amb miras als treballs de sondesigs.

Solament hi ha terreny lliure a l'Aràbia, al sud-oest de la Península, al petit Estat de Yemen, que ha estat objecte durant molt temps de la influència italiana. Aquestes negociacions encara no han acabat, però és molt probable que, malgrat les negociacions italianes, l'Irak Petroleum resulti també concessionari d'aquella part de l'Aràbia.

Com que tot aquest país, està, doncs, minat de concessions, no queda altre remei a Itàlia que esperar una col·laboració amb Egipte sobre l'altra costa del mar Roig. Egipte es preocupa de portar a terme recerques de nous jaciments, perquè els que explota l'«Anglo-Egyptian Oilfields», arriben a la seva fi i l'any 1935 solament donaren 182.000 tones contra 221.000 tones que donaren l'any 1934. Però com que el nou Tractat d'aliança amb Anglaterra, exclou tota cooperació italo-egípcia, ens trobem novament davant el fet que serà l'Iranian-Shell la que explotará els jaciments que puguin ésser descoberts a la Península del Sinai o a la costa occidental del mar Roig.

D'aquesta manera Itàlia ha vist fracassar totes les seves ambicions petrolières. I, per consolar-se, solament li queda l'esperança de descobrir combustible líquid a Abissínia. Malgrat el soroll fet entorn del famós afer Ríchet, aquesta esperança és jutjada molt minsa pels especialistes, els quals diuen que si hi ha petroli a Etiòpia, dubten que sigui en quantitats explotables.

Aquest nou episodi de la guerra secreta pel petroli es lliga estretament als esforços que Anglaterra fa, actualment, per reforçar la seva posició a la Mediterrània oriental i cobrir la ruta de les Índies. Els conflictes nascuts, doncs, dels problemes de la Mediterrània, són lluny d'arribar a la seva fi.

(Le Peuple - París)

zen les nostres millors fotografies espanyoles.

Amb l'ajut de les 100.000 persones que subscriuen el manifest adjunt per la Pau Mundial, volem aglutinar les forces de la pau al Món, per a aconseguir les mesures que són necessàries per a posar fi a les invasions i atemptats feixistes contra pobles pacífics, com el d'Espanya.

Com a tercer objectiu, ens hem proposat, augmentant en diversos milers el nombre de lectors de la Volks-Illustrierte, contrarestar les campanyes de certa premsa i ampliar el nombre de voluntaris de la vostra causa i de la Llibertat. Us prometem fer tot el possible, no solament per portar a terme aquest pla, sinó per superar-lo, i us tindrem al corrent de la nostra labor.

Per a major estímul hem promès als nostres vint propagandistes més destacats obtenir de vosaltres l'expressió de la vostra gratitud a llur labor, la qual cosa serà per a ells un honor i una distinció especial.

Esperem que en un moment donat, expressareu als vint camarades, el nom dels quals us indicarem, aquest reconeixement.

I com a final, us preguem que acuseu rebut d'aquest escrit per a comunicar la vostra resposta als altres camarades, que se sentiran reconfortats amb ella. Rebeu les nostres ardents salutacions de combatents.

Redacció i Administració de la Volks Illustrierte (Praga).

Ahir i avui, són els mateixos

AUTO-LITE BATTERIES

LA MARCA DE FAMA MUNDIAL
SENS COMPETENCIA EN DURACIÓ I ECONOMIA
AUTOTRACCION ELÉCTRICA S. A.
GARATGE ELÉCTRIC MOIA. 619

LA IMPREMTA EN EL PRESENT I EN EL FUTUR

Els obrers podran des d'ara dir tot allò que pensen sobre els problemes de llur treball damunt les planes de MIRADOR. Avui publicuem unes opinions del company Santiago Petrus, de l'Editorial Maucci.

Acuï a la meua memòria el record d'un article, que fa temps vaig publicar, titulat «El romanticisme i la literatura moderna», en el qual deia: «Ahir, la literatura romàntica, va representar la manera d'ésser de l'home de la seva època. Avui, els escriptors tenen la responsabilitat històrica de descriure la nostra forma d'ésser i de pensar. Desviar-se d'aquest camí és caure en el buit que significa indiferència, i la indiferència és el pitjor enemic de la glòria, màxim premi que tot home anhela.» I en un altre paràgraf, a manera de pregunta, deia: «Es que no es pot desitjar res més que la literatura escrigui per a la història, l'esforç que el cervell humà realitza en crear obres gegantines que posa al servei de la Humanitat?» Aquests dos paràgrafs d'una manera sintètica expliquen en forma contundent com pensava ahir quan estava lliure de tota responsabilitat.

Avui, quan a Espanya s'està operant un canvi radical, i a conseqüència d'aquesta Revolució, els companys m'eleven a la direcció de l'Editorial Maucci, és natural que tots els pensaments d'ahir resorgeixin en la meua ment amb més vigor, i miri d'orientar per aquest camí totes les meves activitats, perquè les obres que des d'ara publicui aquesta Casa, no siguin un continent sense contingut, sinó que dignin quelcom que faci pensar i sentir a la col·lectivitat, i li forgi una cultura, perquè demà puguem sentir-nos orgullosos davant dels camarades dels altres països.

Com si una veu imperiosa em digués: «Recorda!», torno a caure altra vegada en la temptació de reproduir altres ratlles, però bé que amb diferent finalitat que les anteriors, ja que aquestes estaven destinades a una circular per a diferents Sindicats, amb la intenció de propagar unes obres de caràcter revolucionari que en aquests moments publicuem. Es tracta de la col·lecció «Les grans figures de la Revolució», a les quals pertanyen *Francesc Ascaso*, per Antoni Orts Ramos; *Lina Odona*, per Angel Estivill; i *Hans Beimler* (en preparació), per Artur Peruchó, amb un pròleg de Pere Ardiaca.

A la dita circular deia: «En aquests moments de lluita a mort contra el feixisme criminal, i que al mateix temps estem forjant la nova estructura social del nostre poble, cal que el llibre es posi al nivell revolucionari que l'hora històrica aconsella...» I continuava: «Aquesta Editorial que ja té una vella tradició per les seves obres de caràcter social, no ha de realitzar l'esforç que altres cases editores realitzen per enquadrar els seus llibres dintre del arc que la Revolució imposa. I nosaltres, ja que la Revolució ens ha col·locat al front de la direcció d'aquesta casa, no fem més que remarcar en el

possible el caràcter revolucionari dels dits llibres.»

Deia, i amb raó, que aquesta Casa té una tradició seva dintre del caràcter d'aquestes obres, i per a comprovar la realitat d'aquesta afirmació només cal repassar el nostre Catàleg. En ell es trobaran autors de tanta autoritat com són: Emili Zola, Nietzsche, Proudhon, Luigi Fabri, Errico Malatesta, J. J. Rousseau, etc., etc. La col·lecció de «Els grans pensadors», en la qual es destaquen també altres de rellevant prestigi internacional: comte Volney, Voltaire, Jean Jaurès, Eliseu Reclús. Cal assenyalar d'aquest últim autor la seva obra «L'Home i la Terra». Les obres d'ensenyament de l'«Escola Moderna», de F. Ferrer i Guàrdia. Una «Història Universal», de César Cantú. La «Història dels Papes i els Reis», de La Chatre. «La gran Revolució Francesa», de Pere Kropotkin, i la immensa majoria de les obres dels autors russos: Màxim Gorki, Dos-toiévski, Antoni Txèkov, Leónidas Andreiev, etc., etc.

Com el lector podrà veure, tota la tasca realitzada en aquest sentit per aquesta casa, és digna de la classe treballadora en general, i de tota ella, els treballadors d'aquesta Casa ens sentim orgullosos. Naturalment que, dintre del Catàleg extensíssim d'aquesta Editorial, hi ha obres d'ideologia diversa, però destaquen d'una manera especial les obres d'aquest caràcter i nosaltres, els que estem al front d'aquesta casa, ens sentim disposats a continuar-la, no en el sentit del negociant que ho fa per especulació, sinó en el d'ajudar amb el nostre esforç que els llibres que editem, sobretot en aquest moment, estiguin al servei de la causa antifeixista.

La Impremta, que fixa en el paper les idees més genials dels grans homes, té un gran paper històric a exercir. En aquests moments és o ha d'ésser una arma poderosa al servei de la causa popular.

La Impremta no ha d'embrutar més paper que emmetzini consciències amb pornografies i novel·les falses, ha d'imprimir idees que dintre de la col·lectivitat siguin fars que la portin per altres camins dels que fins fa poc la portaven mentre estigué a mans dels qui la tenien com a mitjà d'exploació.

La Impremta, ha de fer llibres d'ensenyament per als nens a les escoles, i ha d'imprimir l'esforç que el cervell humà realitza al servei de la Humanitat.

I sobretot, i això és el que sentim els que formem el Consell d'Empreses de l'Editorial Maucci, i tot el personal que hi treballa, la Impremta ha d'estar degudament controlada per un organisme superior de la Generalitat de Catalunya, que fiscalitzi tot el treball literari que es publicui i faci que sigui completament revolucionari. Car la Impremta ha d'ésser per essència enemiga del feixisme, vampir del pensament, que és opressió, i l'opressió és una anella molt pesada per a les lletres de motlle.

SANTIAGO PETRUS

El periòdic «Regime Fascista» reconeix la presència de legions compactes italianes als rengles de Franco

L'apreciació del «Manchester Guardian» sobre el resultat de les operacions que han culminat en la presa de Màlaga, que qualifica de «victòria italiana», ha molestat enormement els diaris italians.

Adhuc als països que fins ara havien guardat la més gran reserva sobre la participació dels elements estrangers en la lluita que es desenrotlla al nostre país, la presa de Màlaga ha causat una sorpresa.

Els periòdics italians que, com és sabut, no poden publicar més que el que Mussolini vol i que des de fa una temporada tenien prohibit dir una sola paraula sobre la tramesa de voluntaris a Franco, la victòria assolida a Màlaga els ha fet perdre el cap i algun periòdic, com la «Gazetta del Popolo», s'esforça a cercar arguments i excuses per a trobar una explicació lògica i convincent de per què Itàlia ajuda el sector rebel en la guerra que ensangona Espanya.

El sudità diari *Ilu* que no comprèn com els italians havien d'ésser una excepció en no acudir a ajudar les forces de Franco des del moment que a Espanya s'hi troben voluntaris de gairebé tots els països del món.

Tenint en compte com pensa la jo-

ventut italiana, tota ella identificada amb el feixisme, no té res de particular que els nostres voluntaris vagin a la Península Ibèrica a lluitar en els rengles oposats als «croigs».

El periòdic «Regime Fascista», és encara més explícit:

«La nostra joventut — escriu — no va esperar que es compliquessin les coses per a córrer en legions compactes a atacar l'enemic de la civilització i colpir de mort la canalla internacional que lluita al costat de Largo Caballero.

No es troba al nostre abast poder comprovar l'exactitud dels rumors darrerament escampats sobre si els nostres més ardents joves, aprofitant un descuit del Govern, han anat a fer feriment de llur fe i de llur entusiasme a Franco.

Si això que es diu fos cert, no podríem més que sentir-nos orgullosos i satisfets.

Tenim la certesa que gràcies a aquesta cooperació, l'hora de la «redde rationem» es troba molt propera.»

Com a corollari, «Le Temps» acaba la informació amb aquest paràgraf:

«Aquesta darrera frase dona a entendre que l'ofensiva de Franco es prosseguirà amb operacions «gran style»

Espanya està dempeus sobre la Història

Per LEON FELIPE

En ocasió de l'homenatge que li fou ofert a Cuba quan venia a Espanya a posar-se al costat del poble en lluita contra el feixisme, el gran poeta Leon Felipe va llegir el següent missatge:

Amics: Gràcies per aquest homenatge i per l'amistat generosa que l'ha organitzat.

Per amistat he vingut jo aquí. A estrènyer velles mans fraternals i a lligar-me estretament a altres de noves. Amistat, simpatia, comprensió. I no per a mi, sinó per a Espanya. Tot allò que ara em doneu del vostre cor és per a Espanya, per a allò que he anomenat espanyol. Ja m'enteneu. Jo també he estat un desoat i un espanyol sense fe. He oregut que Espanya estava morta per sempre. Ho vaig creure fins després de la República; ho vaig creure enoara després de les últimes eleccions que vaig presenciar a Madrid. Però ara, no, però ara no. Espanya està aquí, dempeus sobre la història, més viva que mai, i repeteix una vegada més la seva vella proesa temerària. La seva trista proesa temerària. La seva tragèdia sense recompensa temporal. El seu sacrifici fatal. Si ella no obre ara un forat a la muralla d'Europa per on surti l'home, no l'obri ningú. Deixeu-la. Jo només dic això: Deixeu-la! Espanya ha de lluitar i lluita afeïssadament per definir-se i perquè es definiixi Europa. A Alemanya, a Itàlia, i a altres pobles, on s'ha imposat dictatorialment la tradició egoista i nacional, i ha sorprès sense preparar els grups que defensaven els drets universals de l'home, no hi ha hagut lluita, no hi ha hagut prova, no hi ha hagut prova de sang. Europa no sap enoara allò que és ni on està, perquè no han deixat definir-se a cap poble, amb una prova de sang. El crupier i el banquer no ho han permès, perquè aquesta prova tancaria els casinos i les borses. I en nom d'aquests drets es posen resoloses a la sang i a la història. Però a la fi la vella història rebenta, la història sagnant que volen amordassar la hipocresia dels bandits i la sentimentalitat de les societats protectores d'animals. A nosaltres no ens preocupa la sang que es vessi, ja ho hem dit. Cal regar la terra amb sang perquè floreixi la justícia. Aquest no és un gest demagògic, senyors. A mi no m'importa la sang de la dreta ni de l'esquerra, sinó la sang redemptora i feunda. Aquí ve la sang, aquí ve el torrent de la sang, la roja inundació de la sang, que enderroca ponts i tanques. Demà ja no hi haurà límits, i tot serà roig, fins i tot la cara de Déu serà roja.

La història és roja. Amb la sang de l'home, solament amb la sang de l'home s'han dibuixat els grans senyals de la història. La sang ha de seguir la doctrina. Ho sabem tots. I sabem que tota la política i la filosofia del món, pesen menys en la història que la sang de Crist, és a dir, que la sang de l'heroi, que la sang de l'home. Aquí ve la sang espanyola. deixeu-la. No heu dit que Espanya és la mestra de moral d'Europa, i que el seu llegat és ètic i herològic? Doncs deixeu-la. Aquesta sang us l'està estalviant a vosaltres. I no aposteu per ningú, perquè ningú no guanyarà. El qui quedi en peu tindrà un rostre diferent al nostre i nosaltres no el coneixerem. Quan li netegem la sang i el fang, als seus ulls i a la seva veu, trobarem un gest desoonegut.

Amics cubans i espanyols, periodistes, artistes, poetes, respecte i honestat davant la lluita, «fair play», almenys «fair play». Un gest equivoo, una notíola falsa, un comentari precipitat, són en aquests moments pecats mortals contra l'heroiisme i contra la història. Han parlat ja tots: han parlat els polítics i els estadistes, l'economia i la borsa, el proletariat i l'industrial. Han parlat Mussolini i Hitler. Ha parlat Roosevelt i ha parlat el Papa. Però no han deixat parlar ni la història, ni l'heroiisme, ni la sang. Si encara ara. Si callem un moment, podrem preolir quin és el batec del món i l'últim senyal de la història. Perquè aquest acostuma a ésser a vegades, oom hem dit, l'humil i tràgic destí d'Espanya.

Llegiu cada divendres
LA CORRESPONDENCIA INTERNACIONAL

LA VIDA ECONOMICA ELECTRIFICACION FERROVIARIA A CATALUNYA (1)

Ha vingut essent condició pràcticament general de totes les electrificacions espanyoles, de proveir-se d'energia de les companyies productores de serveis públics, en gairebé la seva totalitat hidroelèctriques, les quals troben en els ferrocarrils un bon client al qual és possible facturar l'energia a un preu més avantatjós que el que obtindrien les Companyies ferroviàries produint-lo en centrals pròpies. S'adoptà així, com a política general en aquesta matèria, la sàvia norma, seguida també en bastants països estrangers, d'utilitzar per a la tracció les xarxes generals de transport d'energia elèctrica amb millor aprofitament d'aquestes, i s'evitava, a més a més, la creació de xarxes especials per a tracció, la qual cosa resulta més factible per l'ús de la major part de les electrificacions del sistema de corrent continu, al qual correspon la quasi totalitat dels quilòmetres de recorregut elèctric. Dintre d'aquest sistema de corrent, la tensió més emprada és la de 1.500 volts, i segueixen després en importància els sistemes a 8.000 i 1.200 volts.

Sobre els mil quilòmetres de vies electrificades que, en termes generals, pot dir-se que assolix l'electrificació a Espanya, es troben actualment en servei unes 100 màquines i uns 200 automotors aproximadament. No cal dir que la incrementació de l'electrificació ferroviària seguirà forçosament i lògica la de la indústria de material elèctric pesat, per a la qual ja és sabut que a les nostres factories s'han donat patents demostracions de capacitat productora en aquests últims temps, puix que el material ferroviari elèctric construït al nostre país, no desmereix gens del que es construeix a l'estranger.

El conjunt de línia ferroviària elec-

trificada a Catalunya s'apropa als 300 quilòmetres, els quals absorbeixen un total, aproximadament, de cent milions de quilovats-hora anuals. Si tenim en compte que el consum total d'energia elèctrica és d'uns 900.000.000 quilovats-hora per any, a Catalunya, pot veure's la importància que representa en aquest consum total el corresponent a la tracció elèctrica-ferroviària, que puja, per tant, al 9 per 100 del total consum a la nostra terra.

Segons dades registrades d'acord amb l'índex que publica la Cambra Oficial de Productors i Distribuïdors d'Electricitat, radicada a Madrid, la qual integren la quasi totalitat de les empreses productores d'energia elèctrica d'Espanya, 250.000.000 de quilovats-hora anuals es destinen a tracció elèctrica en tot el territori espanyol. Si es compara aquesta xifra amb la que absorbeix la xarxa ferroviària catalana electrificada, es veurà que aquesta absorció sobrepasa el terç de la totalitat a Espanya, destinada a l'ús mínim.

De tot el que hem dit es desprèn que la importància de l'electrificació dels nostres ferrocarrils és d'una magnitud extraordinària, i que per això mateix el decret de la Presidència, del dia 20 de gener passat, pel qual s'autoritza la Conselleria d'Economia per portar a cap els treballs necessaris per a l'electrificació de determinades línies ferroviàries de transport a Catalunya, pel que això en si representa i per les bones conseqüències que pot tenir en la nostra economia, ha d'ésser considerat com un pas d'alta significació en el concert econòmic de la nostra terra.

EZQUEL PAGES

(1) Vegeu MIRADOR de 29 de gener i de 6 de febrer.

La indústria dels plàtans

Aquesta indústria s'avalua en uns cent milions de saques d'un pes total de dos milions de tones per any. La meitat d'aquest fruit és exportat als Estats Units pel trust «United Fruit &», que amb les seves filials controla els principals mercats del món.

Occupa el segon lloc com a país consumidor, Anglaterra, amb 17 milions de sacs, mentre França en consum uns sis milions, que representen un pes de 165.000 tones, la meitat de les quals són lliurades per les seves colònies i particularment la Guinea.

La siderúrgia belga

La població belga de ferro fos ha estat, els tres trimestres primers de l'any 1936, de 2.846.116 tones, en lloc de 2.271.911 tones per al mateix període del 1935.

L'emprestit de França a Polònia

L'emprestit concedit per França a Polònia és de 2.060 milions de francs, dels quals 1.250 han de servir per a la

compra de mercaderies a França i per a l'execució a Polònia de treballs i instal·lacions necessàries a la defensa nacional. La resta, o sigui 810 milions, ha d'ésser lliurada en espècies. El primer pagament de 400 milions, a la fi d'aquest mes. La taxa de l'emprestit no pot ésser superior al 6 per 100 i el reemborsament no ha d'excedir de 450 milions de francs per any.

El III Reich i les seves necessitats monetàries

El «Berliner Tageblatt» anuncia que les accions de la «Commerz und Privat Bank A. G.», que es trobaven a mans de l'Estat alemany, han estat venudes al consorci dirigit per la «Banque Delbruck Schickler &». L'import d'aquestes accions és d'uns vuitanta milions de marcs.

Aquestes transaccions successives són característiques i s'expliquen per les necessitats cada vegada més imperioses de l'Estat alemany. Proven igualment que els dirigents del III Reich han aconseguit per sempre més l'execució del programa de socialització anunciat abans de l'arribada al poder.

Als imponents de la Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat de Barcelona Rumors infonamentats

S'ha de reconèixer que els agents emboscats de la contrarevolució treballen bé. No hi ha lloc on deixin de fer acte de presència, ni cua en la qual no tinguin una bona representació.

Fins ara el seu camp d'acció era a les cues del pa, de la carn, del carbó, etcètera, però d'uns quants dies ençà han vist que les de les Caixes d'Estalvi eren lloc a propòsit per a la seva repugnant tasca. I així hem pogut veure com aquests elements s'hi han infiltrat per a dur a l'ànim dels imponents el malestar i la desconfiança. Propalen amb singular mestria i cinisme els rumors més absurds, els «bulos» més mal intencionats.

Fent-se'n ressò, molts imponents vénen esverats a preguntar-nos si és cert que la Generalitat ha acordat incautar-se del 40 o 50 per 100 del saldo de llurs llibretes. Es coneix que ara volen barrejar-hi la Generalitat en això d'endur-se els diners de les Caixes. Diem això perquè unes setmanes enera feren córrer el rumor que eren les Orga-

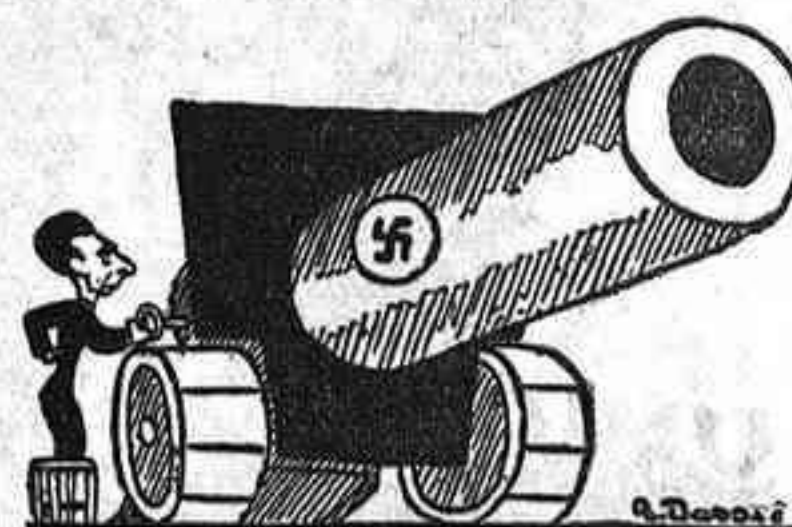
nitzacions obreres que se'ls havien de quedar.

Davant d'aquestes falòrnies aquest Comitè de Control recomana als imponents que no facin cas de ningú aliè a les Caixes; que denunciïn aquests agents de la cinquena columna i que vagin a retirar llurs estalvis quan tinguin veritable necessitat, d'acord amb el que en aquesta matèria té diposat el Govern de la Generalitat.

Fa present també, que de nou a una, tots els dies, segueixen abonant-se com sempre els interessos de les llibretes, tant en aquesta Caixa com a les altres.

Als propagadors de notícies els diu: Pareu compte... Estem decidits a tallar enèrgicament la vostra indigna actuació.

EL COMITE DIRECTIU DE CONTROL

EUROPA, DESVETLLA'T!
Goebbels està encarregat d'aquest desvetllament

LES LLETRES

HI HA UNA LITERATURA FEIXISTA A ITALIA?

Per ROSSI

Els escriptors d'abans del feixisme no han estat en cap manera «renovats» per la «revolució». Gabriel d'Annunzio ha vingut a menys. En el seu recent llibre «Cento e cento pagine del mio segreto» s'ha alliberat del tema. Embasta paraules i paraules, frases i frases, i només es preocupa del ritme. Al fons, paraules i frases podrien no tenir cap sentit: n'hi ha prou que sonin bé...
Luigi d'Ambrà, Salvatore Gotta, Bacchelli, etc., lluiten heroicament per Déu, pel Papini i Soffici, s'han reconciliat amb l'Església i prediquen la crisi, la guerra, la misèria, com a justos càstigs tramesos per Déu als dolents i descreguts...

HI HA UNA LITERATURA FEIXISTA?

Però els escriptors que més ens interessan són els més joves, és a dir, els que han nascut en els primers anys del segle XX, que no han sofert la influència directa dels mitjans abanats i de les ideologies dissolvents liberalsocialistes, però que han estat avantguardistes, membres dels grups de la joventut universitària feixista. Naturalment, s'han referit a la moderna literatura, però no al seu contingut feixista, que han viscut totes les «grans hores» y tots els «episodis de la revolució feixista». Albert Moràvia, Arturo Loria, De Michellis, Quarantotto Gambini, Vittorini, Lanza, Bernard, Gherardini, Massa, que són els més coneguts, més discutits, les millors esperances de la literatura italiana, què escriuen, doncs?

No esperem de la jove literatura feixista ni un geni ni una obra mestra immortal. Però la qüestió és saber si hi ha o no una literatura feixista. Aquest problema és discutit continuament pels mateixos feixistes. En una recent polèmica que ha avallat tot el camp literari italià, la majoria ha donat una resposta negativa.

Naturalment, s'han referit a la moderna literatura, però no a la seva contingut feixista. No han examinat el problema fonamental, a saber, quina és la realitat contemporània descrita pels novel·listes italians. A aquest respecte, els testimonis dels escriptors de trenta anys són evidentment d'una significació particular.

UN MON SORDID I DESESPERANT

«Els Indiferents», d'Albert Moràvia, llibre aparegut fa alguns anys, ha tingut gran èxit i ha col·locat l'autor en primer terme entre els joves. El mateix títol caracteritza els personatges: una vidua, l'amic de la qual treu profit del patrimoni de la família fins a apoderar-se'n; la filla que ha esperat inútilment un marit ric desitja una vida nova, però no sap fer altra cosa que convertir-se en amant de l'amic de la seva mare i, fins i tot, s'hi casa, sabent, però, que la vida nova serà igual que la vella; el fill volia rebel·lar-se, però reconeix que tots els seus esforços són inútils i inconscients i accepta el matrimoni de la seva germana, perquè podrà d'aquesta manera seguir vivint en l'ociositat. Tots viuen en l'engany i la hipocresia; debils i indiferents, ho suporten com una fatalitat. Ni un sol raig de llum; l'atmosfera és pesada; els personatges són grisos i sordids.

A propòsit de l'altra obra de Moràvia, «La Bella Vita», ens limitarem a esmentar els títols dels contes d'aquesta recopilació: «Cortesana fatigada», «Crim al Club de Tennis», «El Snob», «El tedi», «Mort improvisada», «Fi d'una reunió», etcètera... Sota l'aiguat, o sota la pluja insistint i monòtona, a la nit i a la broma, els personatges de Moràvia marxen desesperats perseguint fantasmes.

Durant molt de temps la censura havia impedit la publicació d'«Els Ambiciosos», que ha aparegut recentment. Ignorem les modificacions de la censura. Però el món de Moràvia no ha canviat. Una prostituta, un jove disbauxat, una dona rica i histèrica, un marit complaent, un jove malalt i violós, etc. «Els Ambiciosos» no fa més que continuar «Els Indiferents». La mateixa psicologia, el mateix estil mitjà. Els personatges parlen sense descans i, parlant, arriben al crim: fang, esperits podrits, ool i davant el vici, la podridura, Moràvia és sempre indiferent, impassible.

Tot és mentida. Cap home no pot comunicar a un altre el seu veritable, el seu íntim pensament: és l'única conclusió a la qual es pot arribar després de la lectura dels contes arreglats per Eurial! De Michellis al volum «Mentiras», que ha obtingut el 1932 el premi de la «Italia Letteraria», el setmanari literari més important del país.

El volum de contes de Quarantotto Gambini, «El nostre próisme», ha estat molt estimat: l'Acadèmia italiana li ha atorgat el 1935 un premi de 5.000 llires. Però «la predilecció d'aquest jove de vint anys pels personatges mesquins, covards, profundament dolents i sordids, és evident», ha escrit la bibliografia feixista.

L'únic personatge patriota, en aquest llibre, és un imbècil, «rostre de baixa i cabells arrissats, condecorat, ell, que a l'escola era el ninot de tothom».

LITERATURA PESSIMISTA I ESCÈPTICA

Arturo Loria rebé el 1933 el premi de la «Italia Letteraria» per «Scuola di ballo», un volum de contes. El seu estil és fred, precís, minuciós. Analitza els seus personatges i penetra llurs sensacions més íntimes. Però quins personatges: Petits burgesos idiotes i fracassats, corcats per la set de lucre i per la luxúria, noies la vida de les quals està ofegada, i que s'abandonen al primer que passa, en el seu desig d'un impossible alliberament, prostitutes, protectores.

Vittorio G. Rossi en «Tropici» (premi de la «Italia Letteraria» 1935) ha descrit diverses regions de l'Àfrica occidental. Els negres: una raça inferior, predestinada a la fam, a l'exploatació, a la mort miserable i precoç. Els blancs: dissortats en el fons, arrossegats a aquest infern per la necessitat i la set d'or i d'aventures. En conclusió, un llibre pessimista i escèptic que no pot ésser útil a la demagogia colonial feixista.

Podríem continuar, però seria repetir. Sempre els mateixos mitjans estrets i miserables, sempre els mateixos viciosos i els mateixos canalles, però no canalles de gran envergadura i grans passions, sinó avortaments ganduls, degenerats, dolents. Fan el mal per debilitat orgànica.

Ningú no podria donar-se per aquests llibres que a Itàlia existeix el feixisme, que aquests personatges viuen en un medi feixista; podrien molt bé viure a França o al Perú. «La Revolució Feixista» no existeix per a aquests escriptors, igual que els grans problemes que preocupen actualment la humanitat.

A «Tre Operai» (tres obrers) de Carlo Bernard (que ha rebut de l'Acadèmia un premi de 5.000 llires), el protagonista, Teodor, marxa cap a la guerra. Puja al tren de nit a l'estació deserta. Cants i crits; el tren està ple de soldats.

Pensa en el pare mort, en la mare que queda sola i pobre. Està fatigat. Els cants i els crits li turmenten el cervell. Recolza el seu cap sobre l'espatller d'un banc, com per retindre les llàgrimes. L'estació, amb els seus pàl·lids llums, queda a vegades en silenci. Els carrabiners, amb el fusell, a l'espatlla, es passen tranquil·ls per les andanes desertes.

Però els soldats italians tramesos a la conquesta de l'imperi no surten així si hem de creure els periòdics feixistes!

A la continuació de la novel·la no hi ha una sola línia sobre la participació de Teodor a la guerra. En tornar es llança al moviment feixista. La guerra només inspira a Bernard algunes línies.

LA «REVOLUCIÓ» FEIXISTA NO HA INSPIRAT ELS ESCRITORS

Mentre que a tot arreu les novel·les de les masses treballadores no tenen cap lloc, Bernard desoriu els mitjans i les lluites obreres de la pre-guerra i de la post-guerra. Però aquests obrers no valen més que els petits burgesos de Moràvia.

Però hi ha novel·les «veritables» feixistes? Les lluites feixistes del 1920-1922 no han inspirat una sola obra d'art. La pretesa transformació de la societat italiana no es demostra enlloc. La literatura italiana no reflecteix la societat italiana tal com és exaltada pels feixistes a la premsa i als discursos.

¿Com s'explica que després de catorze anys de feixisme — quan Itàlia es troba, segons pretenen, en el moment en què la revolució completament victoriosa a la nació i als fets està a punt de convertir-se en l'expressió d'una nova civilització universal — no aparegui una literatura que satisfaci els feixistes encara al costat d'una literatura dominada pel passat? ¿Com és possible que la producció dels joves que han estat nodrits per l'esperit imperialista sigui precisament la producció més escèptica, més corrompuda? La literatura que hem examinat és feixista, no perquè desenrotlli temes de la demagogia feixista, sinó perquè representa la realitat de la societat feixista italiana. És veritablement la literatura del seu temps i no podria ésser altra cosa que la «documentació d'estats d'esperit i de costums contemporanis». La veritat és que la realitat italiana no és la que proclama la demagogia feixista.

POEMES

I
MAIG

Repica el sol. L'or vibra dintre l'aire
i és com un cant august.
Passa l'Amor amb un clavell al caire
del llavi roig, i arreu deixa el seu tust.

Maig enflorat! El cel, un tabernacle
de blau de mar i perla d'orient.
Passa l'amor i fa el miracle:
Cada cor una rosa que s'encén.

II TRIANGLE DE VELES BLANQUES...

Triangles de veles blanques
damunt turquesa mar,
Ales obertes i franques,
adéus de mocador fi.

Plora la llenca de platja
i, fermat, plora el llagut...
Triangle de vela, imatge
de cada amor que ha perdut.

III CARICIA DE LES MANS

Carícia de les mans com dues roses,
vellut d'aquelles mans
que deixen closes
les ferides sagnants,
Ja no sou les d'abans!

Han passat molts hiverns. La calamarsa
m'ha fet el cor empedreït.
L'Amor, com una farsa
brillant, ja està en l'oblit.
Ja no flameja la guspia al pit.

Del blau festeig no en resta ni l'en-
gruna
d'un record viu.

Ara, la lluna,
sempre somriu.
I el cascavell del cor no plora, riu.

Les mans, però, segueixen miracleses;
porten el bàlsam del repòs.
La joventut apaga les fogueres,
i el trauc roent s'ha clos...
Ja només resta el cos!

IV VENIU, AMOR

Veniu, Amor. La porta oberta
i amb una flor en el llindar
és la penyora certa
de que podeu entrar.
Entreu, Amor, sense trucar!

Veniu, Amor. La llar és clara;
el blanc i el blau juguen per dins.
La llum, avara,
se l'ha feta seva amb mils de brins,
i, ara, fulgura llar endins!

Veniu, Amor. Venge de febre,
ni té l'espurna d'un neguit.
Serenor pia de pessebre
plana per l'àmbit reduït...

Un cor obert, tancat dintre d'un pit!

V INUTIL BES

Cremor de llavis, bes
que floreixes, no vessis
l'àmfora roja. Més
valdria que et quedessis.

Per què si la mel després
es torna amarga i esquiva?
Goig d'un sol instant, no és
prou pel goig que el seu goig priva.

Caurà del llavi per mai més
com un record fugaç de fruita,
com la salmòdia d'un res,
com la cançó suava fuita...

I la llengua dirà: Corre, vé,
que del goig el corser ja galopa...
I després restarà sols el bes
I res més.

Però l'ànima, xopa!

JAUME ROSQUELLES I ALESSAN

sinó la que fredament desoriu els seus joves escriptors. La misèria de les masses proletàries, la pauperació de les masses petit burgeses, la vida pública ofegada pel monopoli dels grups molt restringits dels polítics al servei d'algunes dotzenes de plutòcrats, la corrupció i degeneració, aquesta situació tràgica a la qual el feixisme cerca avui una sortida en una guerra de robarori, odiada per tot el poble.

IDEOLOGIA I REALITAT

Aquest contrast profund entre l'esperança i el resultat, entre la ideologia i la realitat, és clarament vist per les masses de la petita i mitjana burgesia italiana. És per això que l'escèpticisme i el pessimisme es difonen i impregnen la literatura dels joves. Els més sincers d'aquests expressen la desesperació d'aquestes grans capes de la població, dels intel·lectuals no completament corromputs que ploren les esperances frustrades, que veuen l'abisme que els sotja, però que són impotents a trobar una sortida.

LA LITERATURA ALEMANYA SOTA EL REGIM HITLERIA

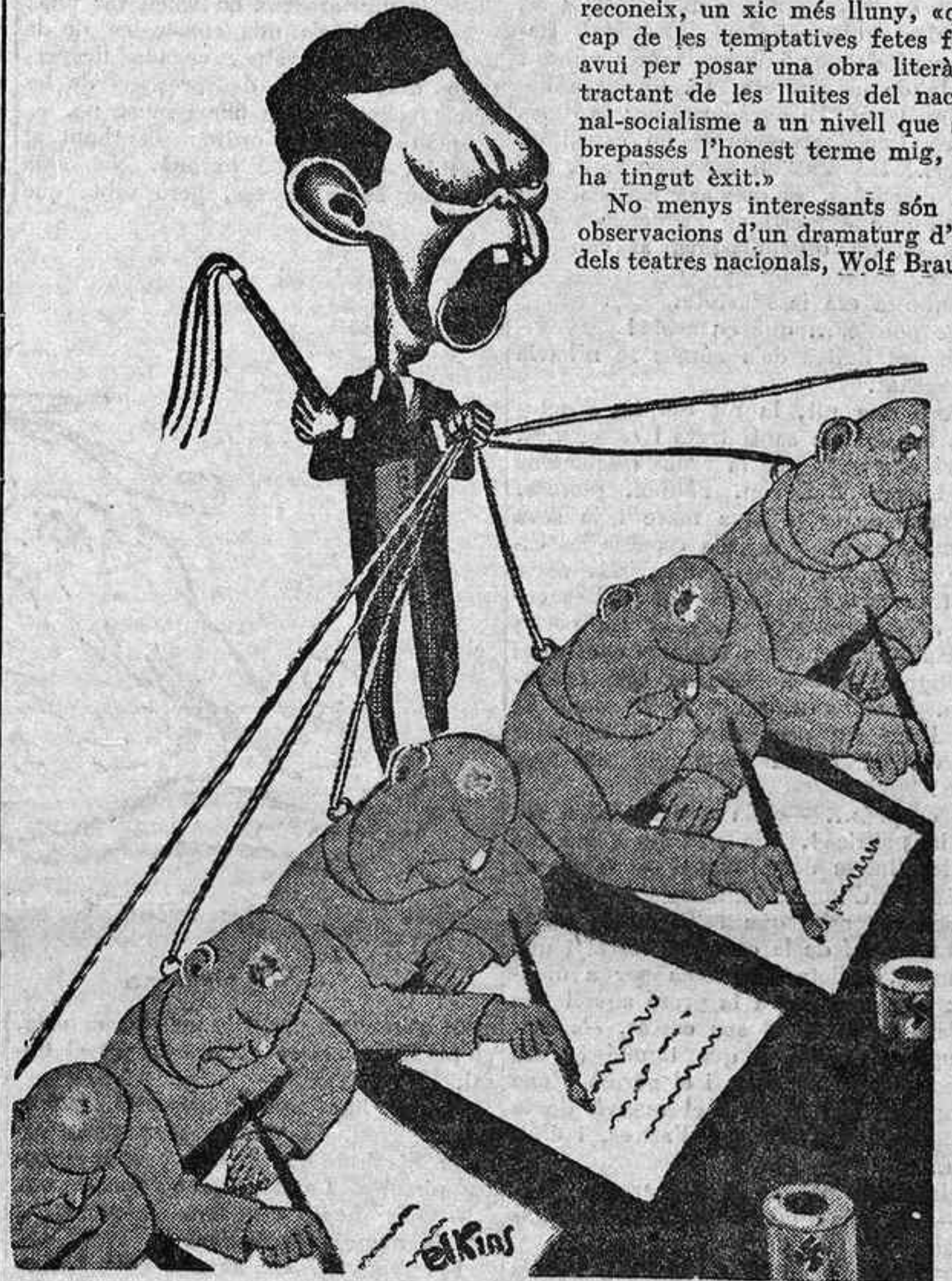
Per IMRE GYOMAL

Alguna vegada els corresponents berlinesos d'alguns diaris prohibicionaris, dediquen un article, i a vegades un llarg estudi, a la literatura alemanya d'avui. I, en saber que l'any 1935 o 1936 tants i tants llibres han aparegut al III Reich, que tal o tal altra novel·la o obra teatral ha obtingut un premi literari, o ha estat esmentat pel doctor Goebbels en un dels seus nombrosos discursos, un hom es veu inclinat a creure que els quatre anys de nacional-socialisme han produït un moviment

lista? Segons un llibre de Hellmuth Langenbuecher: «Nationalsozialistische Dichtung» (Poesia nacional-socialista), aparegut a Berlín mateix, les principals preocupacions de la nova literatura alemanya han d'ésser essencialment tractar la història de la «lluita heroica del nacional-socialisme pel poder», el servei del treball obligatori, el problema de la manca d'espai per al poble alemany, la qüestió de les races i el retorn a la terra.

No obstant, el mateix Langenbuecher, reconeix, un xic més lluny, «que cap de les temptatives fetes fins avui per posar una obra literària tractant de les lluites del nacional-socialisme a un nivell que sobrepassés l'honest terme mig, no ha tingut èxit.»

No menys interessants són les observacions d'un dramaturg d'un dels teatres nacionals, Wolf Braun-

Els escriptors sota el III Reich

literari digne de succeir el que enorgullia Alemanya en els «temps maleïts» de la desgraciada república de Weimar.

Malauradament, un sol fet és suficient per a caracteritzar la pobresa de la nova producció literària alemanya: el llibre més llegit del III Reich (sense parlar del «Mein Kampf», ben entès) és encara, el mes de gener del 1937, el «Volk ohne Raum» («Poble sense espai») de Hans Grimm, escrit i aparegut l'any 1926! S'ha parlat molt d'aquesta novel·la que és el calvari d'un alemany obligat d'emigrar a les colònies per no trobar lloc a Alemanya i el qual, essent un antic marxista, acaba per trobar el «camí de la salut» en el nacional-socialisme.

Per altra part, el seu autor és el primer descontent d'aquesta publicitat cridanera, feta oficialment entorn d'aquest llibre, i fa alguns anys que escrivia el següent en el que a això fa referència: «No estic de cap manera resignat a la sort que els meus contemporanis destinen al meu treball, esdevingut un llibre de partit. Per a mi, és simplement una novel·la, i res més.»

Però, com podria existir a l'Alemanya d'avui una altra literatura que no fos l'estrictament oficial, en el moment que, fins i tot per l'argument, el domini de la imaginació de l'escriptor està sotmès a la línia nacional-socialista?

«Estem obligats a reconèixer — diu — que després d'alguns temps, les obres extretes de la vida dels S. A. són, desgraciadament, d'una vulgaritat i d'una banalitat indignants.»

No és d'estranyar, doncs, que en aquestes condicions, els teatres prefereixin les obres dites històriques, que tractin d'una episodi qualsevol de la vida d'un gran home, molt sovint Frederic el Gran, o bé els drames sobre els temps mitològics del germanisme, Siegfried, els Nibelungs, etc.

Podem fer la mateixa observació en el que respecta la poesia pura, la producció de la qual en quantitat és considerable (s'han escrit i publicat més de 50.000 poemes per a celebrar la glòria de Horst Wessel) si bé en qualitat és irrisòria.

Es pot afirmar, doncs, sense la més mínima intenció irònica, que el decret del Dr. Goebbels prohibint tot article crític, fins els que fan referència a les obres d'art, és justificat. Primerament d'una manera general — i aquesta és sens dubte la principal consideració que ha guiat el dictador de les arts nacional-socialistes — la crítica comporta sempre el risc d'esdevenir perillosa ja que segons la seva forma, pot atacar insidiosament el fons mateix de l'obra que, necessàriament, ha de constituir una apologia del règim. Després, mirant la qüestió des d'un punt de vista completament diferent, la crítica sembla, en efecte, supèrflua en un lloc on la producció artística no mereix gairebé el més petit esforç crític. En el cas de l'Alemanya nacional-socialista ha estat provat, una vegada més, que l'odi cec erigit en filosofia de l'Estat no pot donar naixement als alts valors espirituals. La literatura i les arts solament poden florir en els llocs on la humanitat està protegida contra els cops de bastó, la presó o el patíbul.

LES LLETRES

Marta era modista. La Marteta, que li deien.

Entrà al taller als dotze anys. Aleshores era una aprenenteta quietona i esquerra, que es passava les hores asseguda a un cap del taulell, desembastant; silenciosa, consirosa... Quan, al matí, abans que entressin les oficials, de genolls a terra recollia les agulles de cap mentre l'altra aprenenteta, més gran, escombrava, semblava un gatet esprimatxat; perquè sempre ha estat prima com un jonc, la Marteta, i de petita només tenia ossos.

Després, fou una noia riallera. Li agradava sortir amb les companyes i passejar, totes agafades de braç en una renglera sorollosa de rialles i xerroteig que obstruïa el carrer i arrossegava al seu darrere, com en un remolí, els xicotets embadalits; i els xicotets que les seguien s'esforçaven a fer-se sentir de les avalotades modistes i les paraules d'ells eren acollides amb riallades xisclaires; i la rialla més vibrant era la de la Marteta. Li agradava ballar sardanes. Li agradava, per la diada de les llucietes, posar-se un capell de paper... De tant en tant, però, es posava consirosa, es quedava callada amb aquell aire esquerp de l'aprenenteta que anys enrera desembastava al cap del taulell.

Aquesta era la Marteta. De política... què en sabia! De les lluites dels homes se n'havia assabentat.

Però una nit, la nit del sis d'octubre, la Marteta sentí trets i canonades. Sentí uns crits per la ràdio i sabé que els homes lluitaven. Pàl·lida, plorosa, s'arraulí entre la seva mare i la seva germana petita i a cada espetec les estrenyia més... Tenia por!... La mare no tremolava; ja havia vist moltes coses durant la seva vida!... La petita no comprenia i obria uns ulls com unes taronges, més encuriosida que espantada. Però, ella, tenia molta por! El soroll de les canonades feia tremolar els vidres! I ella sabia que allò mataba!

I després... — ella que no sabia res de la política!, ella que no sabia res de les lluites dels homes! — sabé que centenars d'homes catalans estaven empresonats; sabé que havia mort en la lluita un veí de la casa del costat i que la mare, velleta, no tenia per a menjar; sabé que era a la presó aquell que ballava sardanes al seu costat, els diumenges al matí, i que també hi era el noi del pis de sota, i el germà d'una companya del taller i el manya de la cantonada, i d'altres, i d'altres, i d'altres...

Unes companyes li digueren: — Ens vols ajudar? Treballem per als presos.

— Per als presos?... Ah, sí! Pobres presos!

I es posà, amb les amigues, a recollir diners per a les víctimes; a cosir roba per als empresonats; a portar aliments als ferits...

Passà un any.

Vingué el febrer.

La Marteta sortí amb les companyes a repartir candidatures.

— Per als pobres presos! — deia a fothom.

I com que ja havia complert els vint-i-tres anys, anà a votar: «Per als pobres presos!».

Després vingueren dies de joia. Al Casal feien festes i balls, i la Marteta no hi mancava mai amb les seves rialles i el seu cossot de jonc tan amant de l'alegria, a despit dels ulls de tant en tant consirosos. Li agradava ballar. I li agradava ballar amb aquell xicot fornit que havia estat a la presó, que li deien «el Negre», perquè era bru

Un conte d'Anna Murià

MARTA, LA ROJA

com un pa de pagès i tenia els cabells crespats; li agradava ballar-hi perquè tenia molta força i en els giravolts gairebé alçava de terra la figura de jonc de la Marteta i, ella, reia, reia...

Però vingueren dies ombrívols. Els rostres tenien un aire de preocupació; tothom estava excitat. Ni «el Negre» no tenia humor per a fer riure la Marteta en els giravolts del ball, ni ningú al Casal no estava per balls.

— Què passa? — preguntava ella.

— Els militars ens en volen fer una!

— O — i els ulls consirosos de la modisteta veien altra vegada l'espectacle dels milers de presos i de les mares velletes sense fills i sense pa.

Quan donaren l'ordre: «Tothom al Casal!», ella també hi anà. No sabia pas què havia de fer, però sabia que

vasos de café amb llet, trossos de pa i copes de conyac. La Marta anava i venia més diligent que cap altra, pàl·lida i nerviosa.

Els homes sortien. Una dona diu: — Jo me n'hi vaig. Jo no deixo el meu home.

— Jo també — diu una altra, la promesa d'un dels que sortien.

— Jo també — diu la Marteta, contaminada d'excitació.

I totes tres, agafades pel braç, es posen a caminar darrera els homes. Lluny se sentien descàrregues. La Marta caminava inconscientment, empesa per una força inconeguda que li donava un aire de sonàmbula.

A mesura que avançaven, les descàrregues se sentien més properes i, entremig, alguna explosió. La Marteta

Negre» està agenollat darrera un cavall mort i dispara amb el màuser que ha pres al soldat; porta la camisa estripada i per l'estrip mostra el bicep potent del braç dret, aquell que alçava la Marteta en els giravolts del ball.

No ha vist res més.

Però ja no tremola, la Marta, i ensuma altre cop amb fruïció l'aire saturat de pólvora.

Després torna a guaitar i no s'amaga. «El Negre» és el que està més endavant de tots, protegit pel cos del cavall. I la noia veu que, de sobte, deixa de disparar i comença a buscar per les butxaques. Ella comprèn.

«El Negre» ha acabat les municions!

I mira a l'entorn, treient tot el cos a fora el carrer.

calia aturar un perill i, pel que es veia, el perill s'aturaria passant la nit al Casal.

A la matinada la situació s'anava posant greu. Els homes preparaven armes. Sortiren dos fusells i unes quantes pistoles. La majoria no tenien res.

— Què hem de fer, nosaltres?... Quina manera de badar!

I retrunyien els renecs dels homes excitats per la ràbia de la impotència.

— Farem el que podem, no us amoïneu! — cridà «el Negre» enmig de l'aldarull. — Tenim bons braços...!

I afegí, també, un reneç recargolat.

La Marteta procurava dissimular l'esgarripança. Recordava la nit del sis d'octubre.

... ..

Ja sortia el sol. La suau claror del nou dia acaronà els ulls de la noia com un anunci de pau. Però...

— Al carrer! Al carrer! — cridaven diverses veus.

I tot seguit un moviment febrós, uns xiuxieigs, una remor d'armes que es preparen, remogué el grup dels homes.

Una de les dones digué:

— Cal que prenguin alguna cosa. Veniu.

I totes corregueren a la cuina i començaren a repartir entre els homes

s'anava tornant més pàl·lida i «omençava a tremolar; altre cop evocava la nit del sis d'octubre; però feia un esforç per dominar-se, perquè les seves companyes valentes no s'adonessin del seu tremolor.

De sobte, en tombar una cantonada, les bales xiularen per sobre llurs caps. Els homes que portaven armes s'havien ajagut a terra i disparaven; «el Negre» i tres o quatre més avançaven arribats a la paret. Més avall es veien soldats, homes, cavalls, un canó, fum... en la barreja cixordadora de la lluita.

Les dones xisclaren; i es ficaren corrent dins d'una església que tenia les portes ensorrades per una explosió, junt amb dos o tres homes. La Marteta, esverada, corregué fins al fons de tot; fins al recó més amagat, i s'hi arraulí, tapant-se les orelles i tancant els ulls, tremolant, esgrogueïda... Les companyes la cridaren, la buscaren.

— Marteta!, on t'has ficat?

Encara féu un esforç per dissimular i avançà una mica cap a la porta, amagant-se darrera les columnes.

— No tingui's por — li digué un dels homes que es passejava, nerviós, amunt i avall.

Un altre home guaitava a fora amb precaució i anava descrivint la lluita.

— «El Negre»... «el Negre»... Visca! O! Ha agafat un soldat pel coll i li ha pres el fusell! Visca! Ja fugen... Ja fugen! Els altres fan com «el Negre». Me n'hi vaig. — diu, a la fi, excitat; i desapareix.

El que es passejava es posà a la porta, al lloc del que ha marxat, i també va explicant el que veu. Les altres dues dones s'acosten i treuen una mica el cap per veure alguna cosa. La Marteta va alçant el rostre i escolta, interessada, les exclamacions dels companys que observen. Les explosions i les descàrregues ja no la fan tremolar tant. Va seguint la lluita apassionadament, per les remors de fora i les observacions dels de dins. L'altre home que hi havia a la porta també s'ha llançat al carrer; ara són les dones les que guaiten.

La Marteta s'acosta més i s'arrisca a treure un moment el cap. No veu soldats. Ja només veu els seus.

— Va bé! Va bé! Ja és nostre! — diuen les companyes.

I la Marteta somriu i ensuma amb delectança l'olor de la pólvora. Però encara tremola una mica. No obstant, s'arrisca altra vegada a guaitar. «El

«El Negre» ha acabat les municions!

Un que està allí a prop, darrera un arbre, disparant també amb un màuser pres als soldats, diu:

— Jo en tinc.

La Marteta mira ansiosament. L'home no es mou. «El Negre» encara busca, nerviós. Ella es decideix. S'acosta al de l'arbre.

— Dóna-me'n!

Allarga la mà, pren els cartutxos. Ajupida, corre fins on hi ha «el Negre». Ell diu:

— Amb uns quants més n'hi ha prou. Ara me'ls treuré del davant...

Carrega el màuser, salta per damunt del cavall i avança a carrera feta cap al grupet que disparava des de dues cantonades més avall. Crida:

— Seguiu-me, que ja és nostre! Visca Catalunya!

La Marteta s'arrupí darrera el ventre del cavall. Sentí crits, visques, rences, una descàrrega, uns quants trets allats... i... silenci. Tragué el cap. Allà baix, a terra, hi havia uns cossos amb uniforme. «El Negre» i els seus companys, amb l'arma a la mà, vigilaven pels quatre cantons. Ella s'aixecà a poc a poc i tornà a l'església. Ja hi entraven un grup de dones vin-

gudes de no sabia on; i amuntegaven els bancs al mig de l'església i hi calaven foc.

Els homes tornaren. «El Negre», al mig, suat, estripat, emmascarat, ensenyant el múscle. S'adreçà a la Marteta:

— Sort de tu... Ets valenta!

I la mirà intensesment, a la llum rogenca de les fustes enceses. La Marteta abaixà els ulls. Se sentí empesa, a l'entorn del foc, pel braç que altres dies la duia a voltar per la pista de ball. Se sentí abraçada, besada, sota la roentor de les flames. I ella posà la galta sobre el bicep nu, en la camisa estripada.

Sortiren. Ell l'agafava per la cintura. Els altres somriueren. I «el Negre», només digué:

— És la meua companya. Anem!

Seguiren avall. Eren molts, perquè s'hi havien ajuntat tots els que lluitaren en aquell encreuament. La parella anava al davant.

Passaren, cridant, per un carrer de cases bones. I des d'un pis d'aquell carrer, en el perfum d'una sala entapissada de sedes, uns ulls atemorits de noia aristocràtica miraven per una escaleta. I s'of una veu tremolosa:

— Mamà, passen els roigs!... O! Hi va una dona! Quin horror!

Una dona: Marta, la roja.

(Il·lustració de Xirinius)

Balada de la noia que es delia per saber coses de la mar

(De «Tempestat esvaïda».)

Si n'hi havia una donzella que per la mar sospirava.

Vivia terres endintre, voltada de serralades.

«Mareta — deia la nina —, si és aigua, la mar, és blanca?».

«No és blanca la mar, filleta; com el cel, la mar, és blava.»

«Mareta — deia la nina —, el cel sovint s'engrisalla.»

«També és grisa, la mar, filla; gris argent, color de l'alba.»

«Mareta — deia la nina —, a la posta, el cel s'inflama.»

«També és roja, la mar, filla; immensa foguera en flames.»

«Mareta — deia la nina —, en fosquejar el cel verdeja.»

«També és verda, la mar, filla; verda, color d'esperança.»

«Mareta — deia la nina —, a la nit el cel és negre.»

«També és negra, la mar, filla; de tan fosca, fa basarda.»

«O, mare, per què m'enganyes?

Com pot alhora ésser blava, la mar, i argentada i roja

i verda i negra i malva?».

«I el cel, filla, no verdeja?; no s'encén i no s'apaga?;

no blaujeja i no s'argenta? no és ensems tenebra i flama?».

La noia, des d'aquell dia, en el cel, la mar cercava,

i perquè sap que hi ha velers que les onades cavalquen,

els núvols que pel cel voguen i li aparen estol de barques

i aspira sentors marines al cor de les serralades.

Si n'hi havia una donzella que per la mar sospirava...

CARME MONTORIOL PUIG

Una nova edició **A. AWDEENKO**

¡QUIERO!

¡QUIERO! és la novel·la d'un nen abandonat (besprizorny) al qual la revolució ajuda a aixecar-se en un esforç desesperat i heroic fins la vida noble i entusiasta del sconstructors del Socialisme de la U. R. S. S.

PREU DE L'EXEMPLAR 4 PTES.

Edicions Europa-Amèrica

APARTAT DE CORREUS 890 - BARCELONA

PARAULES DE RENAN

La moral, com la política, es resumeix en aquest gran mot: Elevar el poble. L'estúpidesa no té dret de governar el món. A veure, ¿com voleu confiar els destins de la humanitat a desgraciats, oberts per llur ignorància a totes les captacions del xarlatanisme, sense dret gairebé de comptar com a persones morals? Quin estat més deplorable no és aquell on per a obtenir els sufragis d'una multitud omnipotent no cal pas ésser veritable savi, hàbil ni virtuós, sinó tenir un nom o ésser un xarlatà audaç.

Jo imagino un savi i laboriós recercador que hagi trobat, si no la solució definitiva, almenys la més avançada del gran problema social. És incontestable que aquesta solució seria tan complicada que, a tot estirar, hi hauria al món vint persones susceptibles de comprendre-la. Ja cal que li desitgem paciència si està forçat, per a fer prevaler la seva descoberta, d'esperar l'adhesió del sufragi universal. Un empíric que cridi ben fort que ell ha trobat la solució, que es clara com el dia, que cal tenir la mala fe de la gent desinteressada per a refusar-la, i que repeteixi cada dia a las columnes d'un diari declamacions banals: aquest, indubtablement, farà fortuna més de pressa que no pas aquell que espera l'èxit de la ciència i de la raó.

Que es digni, doncs, ben alt, que aquestes que es refusen a il·lustrar el poble són gent que vol explotar-lo i que necessiten l'engegament per a reeixir. Vergonya a aquells que, parlant de fer apellació al poble, saben que només fan apellació a la seva imbecilitat! Vergonya a aquells que fonamenten les seves esperances sobre l'estúpidesa!

(«L'Avenir de la Science»)

L'obra literària de Paul Vaillant-Couturier

Els adversaris de Vaillant-Couturier no han deixat de referir-se sovint a fragments místics dels seus primers poemes publicats el 1918 amb el títol: «La Visita del Pastor». Han acabat per abandonar aquest mitjà totalment ineficax, en tanta de manera la personalitat de l'home polític i de l'escriptor s'ha destacat en la lluita diària,

amb articles periodístics, pamflets, contes, novel·les, poemes, discursos, obres teatrals, i a voltes àdhuc amb cançons; en tanta de manera Paul Vaillant-Couturier s'ha imposat per la seva sensibilitat, la vigor de les seves anàlisis, la qualitat de les seves imatges, la finesa i la seguretat dels seus atacs, la pulcritud dels seus pensaments i el caràcter matissat del seu estil. Així, ràpidament, a força d'actes i d'obres, l'home ha fet ell mateix el seu retrat, un retrat no mancat de llegenda, un retrat singularment simpàtic i popular.

Paul Vaillant-Couturier nasqué a París, el 1892, d'una família burgesa d'artistes molt freqüentats per pintors, poetes, músics i actors. Dins aquest ambient es formà la seva sensibilitat i la seva intel·ligència, aquell entusiasme atent, aquell desordre romàntic de la seva adolescència en el si de la societat decadent, aquell lirisme que es prolonga i amara en una gran part dels seus escrits, aquell ardor d'una naturalesa sòlida que mai no arriba a esgotar les seves forces i que el coneixement de la naturalesa exaltarà i enriquirà, per bé que a l'edat que hom ha d'escollir una carrera, segons la llei burgesa, Paul Vaillant-Couturier no sabrà per quin dels seus talents s'inclinaria, dubtant entre la literatura i la pintura i entre el teatre i la música. És un apassionat del coneixement i ho continuarà essent. Aquest és un dels seus trets característics. La seva natural facilitat d'assimilació i comprendre, anima les seves recerques, exaspera les seves vacil·lacions. És terriblement sol·licitat. Estima la vida amb passió. Els seus èxits s'auguren brillants. A la Sorbona prepara una llicenciatura d'història i acabarà a la Facultat de Dret amb el doctorat. Serà advocat amb tot allò que aquesta professió comporta de llibertats per a aquells que albiren més enllà dels horitzons del pretori.

Políticament, passà els remolins del període «d'avant-guerre», però és natural que les seves simpaties anessin amb els sindicalistes. En aquella època, ell mateix s'explicà sense equivoc: «No em recordeu, amics meus? Cercàvem tant com podíem dramatitzar la nostra vida massa fàcil. Només perveníem a complicar-la una mica i aquestes complicacions es traduïen en recerques d'estil de forma, de sonoritats rares. Un llibre era un deliciós motlle de metall preciosos amb ben poca cosa dins. Tota l'ambició dels escriptors queda satisfeta amb la tèbia aprovació de mitja dotzena de persones de talent: un món tancat. No és aquesta una literatura de torre de vori; és una literatura de serrall, d'un serrall tortuós i sense sortida.» Si un gran nombre de fets i actes d'hàbitus mentals i de gaudi, d'aquesta societat perisenca dels teatres i dels salons literaris i artístics del 1918-1914,

que ell d'una manera natural freqüent, tingueren una influència sobre la formació del seu esperit, és altrament essencial remarcar el paper considerable que representà ensem, prop de Vaillant-Couturier, la naturalesa. En efecte, és ben palès que la part més pura de la seva força, d'una força del cor i del cos que sap resistir les proves més brutals; que el més ric de la seva sensibilitat i del seu esperit d'observació i d'anàlisi, ho adquirí del contacte amb els paisatges dels Pirineus d'Ariège, on visqué, cada any, durant alguns mesos, i on no ha mancat d'anar cada vegada que li ha estat possible. El seu coneixement de les coses, de la gent, de les bèsties, de les plantes i de la vida natural, ell l'ha portat tan lluny com és possible a un habitant d'un vilatge estès en una vall verda i feréstega:

«Darrera la casa hi havia la muntanya. A la dreta de la casa hi havia un roure que creixia entre les roques calcàries, un roure que tenia almenys cent anys. A l'esquerra, unit al primer pis per un pont, hi havia el jardí. Entre el roure i el jardí, la casa romania asseguda i esguardava passar la carretera.»

Es l'escriptor mateix qui conta d'aquesta manera tan senzilla, la seva, on cada paraula, a causa del lloc secret que li ha estat assignat, crea l'encís, evoca, precisa, és a dir, dona el seu perfum i color a la frase. L'adolescent que es perdia en folles curses a cavall, pels camps, pujava les muntanyes amb una passió agreste; el jove parisenc, que parlava la llengua de l'home del camp com un «nadiu», s'inicià aviat, com a caçador furtiu, en els secrets del riu i del bosc; conegué, tan bé com un contrabandista, els cims i les carenes; amic ja d'aquells que no temen els gendarmes ni els agents de duana, esmolava així el seu coratge, i esforçava la voluntat, augmentava la força, adquiria resistència, qualitats indispensables als homes que han nascut per a la lluita.

No és d'estranyar, doncs, que Paul Vaillant-Couturier, del 1914 al 1918, hagi estat un «heroi» autèntic (fou esmentat diverses vegades a l'ordre del dia de l'exèrcit francès amb els termes més elogiosos que un soldat pugui rebre), però si bé ascendí fins a oficial, comandant de tancs, descobrí en la carnisseria mundial les raons bàsiques de la seva revolta, del seu fàstic i el sentit de la lluita de classes, que havia de menar-lo definitivament al costat del proletariat, i que l'impulsà a cercar un lloc fraternal àdhuc abans d'èsser desmobilitzat, entre aquests que llavors lluitaven ja contra la guerra des de l'extrem esquerre del Partit Socialista. Això li valgué algun temps de presó en una fortalesa. No s'havia encara acabat la guerra que ja publicava articles al «Journal du Peuple» i a «La Vérité». Havia rebut el seu company d'Institut, Raymond Lefebvre, advocat, el qual, impressionat també per l'horror de la matança, experimentava un odi invencible contra el capitalisme.

Des de llavors, els dos companys decidiren ajuntar-se i lluitar per llurs idees. Amb Henri Barbusse i Georges Bruyère fundaren l'Associació republicana d'antics combatents (A. R. A. C.). En col·laboració han escrit un llibre emocionant: «La guerra dels soldats». Vaillant-Couturier, durant les successives convalescències d'una ferida, escriví «Un permís de descans», que es publicà a «L'Oeuvre», després d'«El Foc» de Barbusse. El 1920, apareixien les seves «Lletres als meus amics», escrites el 1917-19, lletres molt significatives sobre la psicologia i la solitud dels rars supervivents de la generació que l'any de la mobilització tenia poc més de vint anys, que hagué de desempallegar-se del seu feixuc bagatge de simbolisme i de romanticisme, que trencà amb la vella generació, però que pervingué difícilment a comprendre la generació de post-guerra i a fer-se comprendre d'ella. El prefaci que Raymond Lefebvre escriví a aquestes «Lletres» és característic i revela la voluntat que aquests homes tenien llavors i llur estat d'esperit: «Hom es retroba en el silenci d'ocell on només l'acer es movia dins la carn humana immòbil i resignada. La nostra humil revolta llavors només podia amassar el seu judici. Avui el signifiquen. Homes i institucions, ho

assolirem tot d'una commoció destructiva... Aquestes lletres palesen que nosaltres, els internacionalistes d'aleshores (davant el Tractat de Versalles), de la classe dirigent només n'esperàvem que odi... Un classicisme de revolta per l'ordre, el classicisme d'unitat humana, aquell que eixint d'un incessant progrés, tendeix vers l'universal i permanent. El veritable classicisme viu en nosaltres.»

El Comitè, per l'adhesió a la III Internacional, suscita grans lluites per l'agrupament de les masses entorn de les noves consignes. Vaillant-Couturier multiplica els seus articles i els seus pamflets. La seva vigor polemicista augmenta. Resta fidel a la poesia i publica «Tretze danses macabres». El seu caràcter d'escriptor revolucionari es precisa. Des de les pàgines de «L'Humanité» i «Clarté» ataca els vells valors intel·lectuals. Es diputat per París des de les eleccions del 1919.

En aquella època mor tràgicament Raymond Lefebvre. Havia anat a Moscou per tal de participar al II Congrés de la I. C. com a delegat del Comitè de la III Internacional. Desaparegué a l'Oceà Glacial, quan s'esforçava a rompre el bloc imperialista, acompanyat de dos companys seus, dos delegats dels Sindicats minoritaris del Sena: Vergeat, obrer mecànic, sindicalista, i Lepetit, obrer del camp, anarquista.

La mort d'aquell a qui Vaillant-Couturier considerava com el seu «millor germà», influí violentament damunt l'escriptor:

I jo, naufrag sense esculls, naufrag sense cinturó, perdut, anar així, tot sol, entre les onades d'una multitud que s'alegra d'èsser una mortalla... Oh perduts amics meus, que joves [érem...]

Així parla Vaillant-Couturier en el poema liminar de «Trens roigs», on perduren encara els últims sentiments de les intimitats d'altre temps, on el poeta comprèn que la seva vida en realitat «no li pertany» i que en el successiu està a les ordres de la Revolució. Aquesta ruptura és el drama que es manifesta i es matisa en totes les obres escrites per Vaillant-Couturier en aquella època i que es perllongarà fins i tot en algunes narracions del recull «El Ball dels Orbs». Adhuc quan s'orienta cap a la U. R. S. S. hi ha encara en la seva impulsiva lírica una certa preocupació tenaç d'evasió:

Vés cap a l'Est. Allí la terra és lliure. Innombrables pobles es precipiten vers [la mar.]

I com sorra llançada contra un mur s'han aturat allí, amuntegats.

T'ofegues dins aquest tuf d'homes. Vés cap a l'Est. Boscós hi cremen. Cremen irremediablement. Cremen per les arrels...

Es comprensible que l'activitat parlamentària, les necessitats de la propaganda, la feina del Partit, les múltiples tasques que assetgen un militant, sobretot quan aquest militant és un periodista de personalitat original, no deixessin lleure a Vaillant-Couturier per a obres més extenses.

Escriví «Joan-sense-Pa», conte per als infants, que modifica i reimprimeix l'any 1933. Després comença una sèrie de grans reportatges per a «L'Humanité» amb «Un mes a Moscou, la roja», seguits, més tard, el 1931, per «Terres de blat i camps de petroli», «Al país de Tamerlan» i «Els gegants industrials». Mentrestant, publica fullets de propaganda i peces de propaganda tals com «El monstre», «Tres reclutes», «Asia». Es en col·laboració amb Vaillant-Couturier que vàreig escriví, el 1925, «El pare Juliol», mentre ell acabava les darreres pàgines del «Ball dels Orbs», obra caústica, brutal, en què palesa amb rara força, psicologia aguda, imatges colpidores i un extraordinari do de suggestió, els pregons turments d'un home a la percaja d'una veritat: la veritat revolucionària. En aquesta obra, l'estil de l'escriptor assoleix la seva plenitud. Vaillant-Couturier sap fer viure en algunes frases, amb mots senzills, però curosament escollits i singularment precisos i durs, un tipus fins als seus ressorts més secrets, i enderroca un mur de la casa burgesa. El lector no corre el risc de perdre's en semblants narracions. Vaillant-Couturier evita fàcilment l'esquematzació.

Li calgueren els rigors de la presó i LEON MOUSSINAC (Passa a la pàg. 9)

LLIBRES

Un bon calendari i dues biografies

Cal encoratjar d'una manera especial l'editor d'aquest *Bloc Calendari Civil* 1937, per tal que continuï i millori la tasca, eminentment educativa que s'ha emprès. El resultat obtingut en aquesta primera edició no pot ésser més fàguler. Gairebé no s'hi troba res a criticar, res d'allò tan lamentable que era norma dels calendaris «vell estil».

La divisió del calendari demostra a bastament aquest caràcter educatiu i propugnador de la nostra cultura que inspira a l'editor. Sàviament escollit, hi trobem un seguit de resums biogràfics interessants d'homes que cal que el nostre poble conegui, i que, desgraciadament, no coneix. Hi ha la seva secció d'Humor, que no cau mai en el perill, tan freqüent en aquest ordre de publicacions, de la xaroneria. Hi ha la secció de Poesia, que és una cosa selectíssima, de primer ordre. Hi ha la de Llibres, que és una de les destinades a tenir més eficàcia, ja que el calendari sol arribar a llars on no arriba, de vegades, cap altra mena de publicació. Hi ha una secció d'Història - Sociologia - Fets diversos, molt ben escollida. Una altra de Ciències - Invents - Curiositats i una, en fi, d'Art - Cinema - Música - Teatre. Si bé el *Bloc* encara és millorable, com totes les coses humanes, pel que fa a contingut ningú no gosarà retreure-li res. D'altra banda, el bon gust i la competència que demostra l'edició d'aquest any, permeten suposar que l'editor mateix sabrà de sobres millorar el que calgui. Només una cosa li advertim benèvolament. I és que en el text apareixen moltes errades ortogràfiques i alguns barbarismes.

L'Editorial Barcino, amb les Edicions de la Rosa dels Venís, i la Biblioteca «A tot vent», són les úniques entitats editorials que amb llurs publicacions, més o menys regulars, mantenen l'existència del llibre català. L'elogi que per aquesta persistència es mereix l'Editorial Barcino, cal accentuar-lo quan es considera l'admirable pensament de conjunt pancatalà que presideix les diverses col·leccions d'aquesta editorial, benemèrita entre totes. Ara mateix, acabem de llegir dues de les seves últimes publicacions: els dos darrers números de la col·lecció popular *Barcino*. Un estudi biogràfic de Joan Lluís Vives, pe l'usu conterrani i excel·lent escriptor F. Almela i Vives, i una autobiografia del famós astrònom rossellonès F. Aragó.

L'estudi d'Almela i Vives és, com tots els volumets d'aquesta col·lecció, un model de claredat i concisió. D'ell, sorgeix en l'esperit del lector una imatge viva i acabada del gran humanista català. El primer capítol és destinat a relatar sucintament la seva vida, plena de dissorts per amor de la seva entesa. El segon capítol estudia l'abast i transcendència de l'obra de Vives que, segons Menéndez y Pelayo, va sembrar els germens del baconisme, del psicologisme escocès i àdhuc del cartesianisme. Rellevant com a filòsof, però, la personalitat de Vives és molt elevada també com a humanista.

Un altre camp d'activitat espiritual en el qual l'obra de Vives deixà una empremta definitiva fou en el de la pedagogia. Psicòleg eminent, pare, segons un conegut professor, de la psicologia moderna, Vives assentà en el terreny educatiu, una colla de normes que l'avançaren, de molt, al seu temps. El capítol IV d'aquest estudi tracta de les idees sociològiques de Vives, que són interessantíssimes. «No tenim tots dret — deia un deixeble seu — a una igual participació en béns que la natura ha produït perquè siguin aprofitats indistintament pels homes? La terra és una herència comunal, en la qual tots som amos d'una part que ens arrebassarem. Quan havem cedit la nostra part? Que ens ensenyin el contracte en què vàrem fer tal cosa.»

Un altre caire importantíssim de Vives, admirablement ben estudiat per Almela i Vives, és el seu pacifisme actiu. En una carta al Papa hi diu: «Hi ha, santíssim pare, alguns doctes barons que frueixen d'influència i auto-

ritat amb els prínceps, i, quan tracten de la guerra, diserten tament sobre la justa i la injusta que sembla que vulguin donar matèria als prínceps per a seguir els seus afectes naturals i considerar justa la guerra que els plau fer. Mai no manquen pretextos per a disfressar les intencions, quan no hi ha dret ni motiu fonamentat.»

Per fi, en el darrer capítol, Almela estudia la valencianitat profunda del gran polígraf. Per bé que passà gairebé tota la vida fora del seu país, conservà sempre per ell, com es pot veure en les seves obres, una amor filial. Al costat del seu nom, posava sempre la seva nacionalitat: *Ludovicus Vives Valentinus*. Acompanya aquest interessant volumet una nota bibliogràfica sobre les obres de Joan Lluís Vives.

L'autobiografia de Francesc Aragó és una obra, pòstuma, molt poc coneguda. Ens deia l'editor que amb ella iniciava les obres que pensa dedicar al Rosselló, regió catalana que fins ara no havia entrat, sinó escadusserament, en les seves col·leccions.

L'obra que ens ocupa, que podria intitular-se *Les aventures d'un jove astrònom*, fou publicada per primera vegada el 1854 (Brusselles-Leipzig), precedida d'una notícia d'Alexandre de Humboldt. Aquestes interessantíssimes notes autobiogràfiques de Francesc Aragó, acaben quan el gran astrònom, el 1830, és secretari de l'Acadèmia de Ciències de París. L'obra porta en francès el títol de *Histoire de ma jeunesse* i la versió catalana és feta a base de l'edició del 1835. L'obra que, com diem, és interessantíssima, té ultra el gran interès de revelar-nos trets inenquadrats d'un gran home, el que aquest és català i les aventures que relata li succeïren, en llur major part, en territori nacional català: a Catalunya, València i les illes Balears.

No cal que afegim que la traducció d'aquesta obra és d'una correcció model·lística, perquè és precisament per un gran acurament que es distingeixen totes les publicacions de l'Editorial Barcino.

JOSEP SOLÉ

GUTENBERG, S. A.
Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques
Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

RICÍ "COLOSO" PURGANT DELICIOS

CAMISER ESPECIALISTA EXIT EN LA MIDA JAUME I, 41 Telèfon 11655

FITO BARCELONA

EL CINEMA I EL TEATRE

LA FUNCIO EDUCATIVA DEL TEATRE AMATEUR

Nosaltres veiem en el teatre un dels punts més fermes per al manteniment de les característiques especials de l'espiritualitat catalana.

I dintre dels límits del teatre, possiblement l'exponent més personal de l'etologia pàtria, trobarem un vastíssim camp d'acció que ens permeti de mantenir, àdhuc en moments transicionals, la personalitat espiritual del nostre poble. És clar, però, que per a donar efectivitat a aquesta realitat innegable, caldrà que el teatre respongui, en tot, a les característiques ètniques del poble que li dona vida, cad al contrari la funció creativa que està reservada a aquesta manifestació artística perdria tot el seu valor i la seva força espiritual fóra nul·la. I un teatre que no respongui a la seva finalitat educativa resulta sempre, o gairebé sempre, perniciosos als fins per als quals fou creat.

Ara bé: ¿mantenir vives les essències espirituals del teatre, en aquests moments de convulsió, pot entrebancar la marxa de la guerra, com algú ha volgut suposar? Apressem-nos a declarar que, des del nostre punt de vista personal, la permanència del teatre no solament no perjudica les finalitats de l'hora present, sinó que pot afavorir-les extraordinàriament. El que és necessari, és clar, és que l'escena i les inquietuds de l'hora marxin a l'uníson i que aquella sigui complement d'aquestes, no pas en el sentit de crear un teatre revolucionari circumstancial — que resultaria estèril i perniciosos per a la mateixa revolució — sinó en el sentit de fer que el teatre, com a manifestació artística, elevi o mantingui l'espiritualitat del poble i l'aperti d'acions embrutidores que, en definitiva, són l'element obstructiu de totes les convulsions revolucionàries. Aquest fet, que trobem com a exemple en totes les revolucions europees del tipus de la que comença el nostre país, pot evitar-se si els encarregats de la direcció de les masses saben crear, a temps, els organismes adients i — ja ho hem dit — el teatre pot ésser, ha d'ésser, un dels més importants i el que més influència pot exercir en l'ànim de les masses.

A Catalunya aquesta qüestió ofereix característiques diverses. Per una banda ens trobem amb un teatre professional que es mou amb dificultat i que no té, trist és confessar-ho, cap mena d'influència política sobre les masses. Aquesta circumstància especialíssima dificulta, naturalment, l'acció absorbent i convenient del teatre i fa que hàgim d'assistir a la transformació radical de l'escena, per tal que aquesta adquireixi la categoria d'orientació tan necessària a l'actual moment transicional. I per l'altra banda tenim davant nostre l'àmplia perspectiva d'una vastíssima organització teatral amateur, que ha estat, de temps, el camp d'experimentació del veritable teatre català. Ja l'any 1829, vist l'increment i la importància que prenen les representacions particulars a Catalunya, el comte d'Espanya, delegat de Ferran VII dictava una circular prohibitiva en la qual es justificava la prohibició en els termes següents: *«allegando el escándalo a representar piezas que no tienen otro objeto que entretener la dissipación, distraer de ocupaciones útiles y corromper las costumbres públicas...»* Com es pot comprendre, la causa que s'amagava sota aquestes mesures prohibitives no era altra que el temor que els inspirava el funcionament dels teatres d'aficionats, veritables fogars espirituals, on era aixecada la consciència popular contra la dominació indigna dels «senyors».

Això, naturalment, és un argument més a favor de la meua opinió sobre el teatre amateur, el qual crec que presta un assenyalat servei a Catalunya, puix que, com he dit, ha estat el cavall de batalla de les noves promocions teatrals catalanes, a les quals ha permès de portar a terme els assaigs evolutius que els eren negats als teatres professionals, per manca de comprensió dels seus dirigents, la majoria de les vegades.

Fou tanta la importància adquirida, arreu de la nostra terra, pel funcionament de les formacions teatrals amateurs, que es féu necessari l'aplegament de totes elles en una Federació Catalana de Societats de Teatre Amateur que té cura de donar unitat a la seva acció cultural, puix que feia arri-

bar fins als reconos més amagats de Catalunya l'aire renovadorament confortable de la producció teatral dels autors joves, els únics que podien donar a la nostra escena la injecció de vitalitat, gairebé cordial, que tan necessita, encara, en els moments actuals.

La insurrecció feixista del 19 de juliol sorprené l'activitat d'aquest organisme en el seu punt culminant i no sabem per quines raons — encara que ens és fàcil suposar-les — suspengué la seva activitat quan més necessària era a Catalunya. No sabem si s'ha intentat fer quelcom per a reanimar el cos inert de la Federació Catalana de Societats de Teatre Amateur, però ens atreviríem a sollicitar del conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya que posés aquest organisme sota el patronatge de la Generalitat, tenint en compte la finalitat altament cultural que li està reservada.

Precisament en aquests moments és quan més necessària resulta l'actuació de les formacions teatrals amateurs, encarregades de mantenir viu, arreu de la nostra terra, el fogar espiritual que representa la permanència controlada de l'escena catalana.

No podem permetre, de cap manera, que resti inactiva una de les organitzacions que més pot fer per al manteniment de la nostra espiritualitat, arreu de Catalunya. El teatre, si respon a la finalitat imperiosa del moment, té tota la força d'un element reactiu i serveix de contrapès a tot allò que intentés destruir els fonaments de la nostra espiritualitat col·lectiva.

A la consideració del conseller de Cultura, Antoni M. Sbert, esperit selecte i home comprensiu, brindem la solució d'un afer gairebé insignificant en la seva base i de summa transcendència en la tasca a realitzar. Suposem que no escaparà a la seva fina sensibilitat i a la seva visió claríssima, el problema que planteja la permanència o no d'aquesta xarxa de formacions teatrals amateurs que són una institució típica catalana i que, en les actuals circumstàncies, es convertirien en l'herald d'una futura superació cultural i espiritual del poble català, aquell que per viure allunyat de les grans capitals, necessita de l'estímul que representa l'«instruir-se delectant-se».

MANUEL VALLDEPERES

A PROPOSIT...

(Ve de la pàg. 10)

«...», que en un bàndol eren 18, 20, 30, en fi, tots, mentre que en l'altre no hi havia sinó un sol músic. Per a aquest músic no existia ni existia encara altre problema que el que es desprèn de la situació creada a la institució dirigida per ell. Dissortadament sària per a contrarestar els efectes d'uns no es produí a temps la reacció necessària efectuada a l'ombra, encaminats a anular tots els esforços aportats a la idea de crear un gran Conservatori i — o paradoxal! — en aquests moments terribles en els quals tanta sang és vessada per tal de fer triomfar els interessos generals per damunt dels particulars, són molts els que temen que un convencionalisme particular no sigui sobreposat a la bona voluntat i al desinterès demostrat per tots els que intervingueren en l'estudi del projecte esmentat.

No obstant, no creiem que això s'esdevingui. Estem segurs que tant el president del C. E. N. U. com el conseller de Cultura de la Generalitat i el de l'Ajuntament, no prendran cap determinació definitiva sense abans sospesar convenientment la responsabilitat que contraurien i el judici que mereixerien a les generacions futures els que desaproveguessin aquesta ocasió per a dotar Catalunya d'una institució modèlica d'ensenyament musical. O, si més no, per què fou instituïda la Subpòncia musical?

Els músics tenim, no solament el dret, sinó l'obligació de reclamar el sacrifici de les consideracions personals a benefici dels interessos culturals que representem. Cal, doncs, que amb una consciència absoluta de la nostra responsabilitat procurem mantenir-nos units i que, amb el mateix fervor i bona voluntat que estudiarem junts el projecte del gran Conservatori que pre-

OPINIONS SOBRE ELS ARGUMENTISTES DE HOLLYWOOD

George Bernard Shaw, l'escriptor britànic de les paraules corrosives, torb incalçable de la literatura, veu en els argumentistes de Hollywood solament una partida de lacais.

Aquest criteri fou posat de relleu recentment en convenir Samuel Goldwyn que estava en tractes amb Shaw per a portar a la pantalla diverses de les seves obres.

Sempre que he confiat una obra als productors de pel·lícules, aquests l'han donada a arranjat a un lacai literari — escrigué Shaw al celebrat productor —. I quan el lacai creu necessari afegir algun diàleg, mai no se li ocorre demanar-me'l a mi. Amb l'audàcia d'un ignorant, fa adobs ací i allà amb idees i paraules de la seva collita, sense preocupar-se de si deixa malparat o no el meu anglès clàssic i, el que és pitjor, sense donar-se compte que hi ha un abisme entre el seu llenguatge i el meu.

Malgrat la repulsa, Goldwyn declara que seguirà en els seus esforços per a persuadir Shaw que li deixi filmar diverses de les seves obres a Hollywood.

No tinc desigs d'entaular cap polèmica amb Mr. Shaw — diu Goldwyn —. No obstant, no estic d'acord amb ell en això que tots els escriptors de Hollywood són com ell suposa. Reconec que alguns d'ells mereixen la diatriba que els llança Mr. Shaw. En general, no obstant, puc assegurar que una gran part dels autors més famosos estan satisfets amb les adaptacions cinematogràfiques que s'han fet de llurs obres.

Per exemple — segueix informant-nos el productor —, estic molt orgullós d'una carta que acabo de rebre de Sinclair Lewis, el primer novel·lista nord-americà que ha rebut el premi Nobel, després d'haver vist la meua producció de la seva obra «Foc tardoral».

Lewis, tan agressiu en les seves opinions com Shaw qui li ha quelcom que no el satisfà, escriu a Goldwyn en aquests termes sobre la pel·lícula «Foc tardoral»:

«Sempre m'ha semblat impossible que pogués fer-se una millor adaptació teatral de «Foc tardoral», que la que féu Sidney Howard. I ara no crec possible tampoc que ningú fos capaç de portar-la a la pantalla amb el realisme i justesa amb què vós ho heu fet.»

No és d'estranyar que Goldwyn es trobi quelcom confús amb l'actitud tan diametralment oposada que prenen dues de les més destacades figures literàries

AL JAPÓ

—Aneu i digueu a l'Emperador, que un general no ha de rebre pas cap indicació d'un simple Mikado.

conitzàvem per a Catalunya, evitem la seva frustració, la qual cosa constituiria una dissort de funestes conseqüències per a la nostra cultura musical. Si el somni d'aurat dels nostres músics no es realitza, qui en serà el responsable?

Evidentment, l'adaptació preconitzada per la Subpòncia musical és perfectament viable. Amb ella, tanmateix, es remeïa la situació precària d'un bon nombre de professors que en l'estudi i el treball constantment renovat, s'havien creat un prestigi, ensems que damunt els sòlids fonaments construïts hauria estat possible d'edificar el Conservatori ideal que necessita i reclama Catalunya.

MANUEL BORGUNYÓ

del món en el concepte que els mereix Hollywood.

L'obligació del productor consisteix precisament en això, a contestar a tots els autors d'igual manera que a Sinclair Lewis — recalca Goldwyn —. Lewis quedà també molt satisfet de la versió cinematogràfica que jo vaig fer de la seva novel·la «Metge i amant».

Hollywood solament pot esperar atreure a la pantalla escriptors com Shaw fent la deguda justícia a les seves obres i donant-los la seguretat que en ésser portades al cel·loide rebran una interpretació adequada.

Per exemple, en tornar jo a Hollywood després d'una absència de diverses setmanes, no m'agradà la manera com s'havia filmat la famosa novel·la de Edna Ferber «Fill i rival»; l'adaptació cinematogràfica no presentava els personatges de l'obra amb la fermesa i netedat que els havia donat llur autora.

Fou per això que vaig canviar de di-

rectors; vaig retirar de la pel·lícula Howard Hawk per a donar la seva direcció a William Wyler, el qual acabà de filmar-la. Tornarem a posar-hi el que se li havia tret: l'essència i els trets característics d'Edna Ferber. No podia fer menys per l'autora: ella havia creat originalment l'obra. Treballar altres cinc setmanes en la producció, costà diner, per descomptat, però el resultat final recompensà llargament els nostres esforços.

Goldwyn optaa que sempre que sigui possible, els autors de l'obra original haurien d'anar a Hollywood per familiaritzar-se amb les adaptacions cinematogràfiques, i així poder ells mateixos adaptar llurs obres per a la pantalla. Recentment pogué veure realitzar aquesta desig en el cas de Lillian Hellman, el qual transformà la seva obra teatral «The Children's Hour» en el cinedra ma titulat «Infàmia», protagonitzat per Merle Oberon, Miriam Hopkins i Joël McCrea.

PEDAGOGIA

Cal fer la revolució a l'escola i a la llar

Llorenç és un individu com molts: un desequilibrat. Té una extraordinària facilitat per l'art, o una intel·ligència excel·lent, però està mancat de l'autocontrol o de l'educació de la voluntat i de l'ètica. Adés s'enfila com un carabassier, perquè li agafa una rauxa, perquè una rivalitat personal o un deliri de grandesa li produeix un estímul, gairebé foll, adés es deixa anar perquè se li ha esvaït la rivalitat o se li ha fos el deliri. Però és sempre inflamable: si li sembla que qui el toca és fatalment superior a ell, s'ajup o s'arruïnaix com un cargol i es rebaixa com un gos; però si li sembla que ell és superior, s'infla com un gall dindi. Veu les coses sempre hiperbòlicament: o bé és optimista ornament o bé cegament pessimista. Això li fa dir i li fa fer atzàrgaiades que després li reporten humiliacions de no dir.

N'hi ha tantes de persones així! Per què l'educació pública no es preocupa del magne problema de l'educació moral, de la formació del caràcter?

Si amb la instrucció aconseguim el progrés de la ciència, amb l'educació podríem aconseguir el progrés de la moral.

Ara, quan els desequilibrats morals arriben culturalment a eminències, per ineducació moral acaben en desastres: com Eugeni d'Ors i Miguel de Unamuno, per no citar sinó dos exemples ben palesos entre nosaltres.

Llorenç és un meu germà. Com tots els homes equilibrats o desequilibrats, de qui sóc germà perquè sóc home com ells. Si ell fos ben petit i jo m'hi pogués dedicar, trobaria gran plaer a pujar-lo. Però ja és fet, ja és madur, té més de 80 anys. I jo porto a sobre molts altres deures més immediats a aconseguir. Avui li he hagut de dir:

—Haurem de partir palles, company. Sou massa inflamable, i ací hi ha perill per a matèria tan delicada, com sou vós. Fa quatre dies que vau saber que un vostre company havia tingut requesta per part d'algunes companyes; i tot seguit vau pensar que vós havíeu de demostrar que també sabíeu ésser conquistador. I s'han produït tendreses entre vós i dues mecanògrafes, que fan angúnia, a les oficines on trebal·leu.

—Jo no he fet res — m'ha replicat Llorenç.

—Només heu deixat entendre a les vostres companyes fadrines que sou fàcil. I heu oblidat que tan abrau, a les noies per casar, un home, per la seva dignitat com per la seva feblesa. Només que, en el primer cas, l'atracció és admirativa, i, en el segon, és pescadora.

I vós us heu mostrat peix. I avui un peix és cosa rara. I és molt natural que les mecanògrafes vulguin pescar. No us creguéssiu pas que heu fet res excepcionalment infantil. Fins i tot grans pobles han estat conquerits i colonitzats perquè han confós l'obra de conquerir amb la badoqueria de deixar-se conquerir. És una de les més grans vulgaritats això de l'home que és conquistat i es pensa que fa conquestes i que té requesta.

—Ja aniré amb més compte. Però vigileu de no caure ara en sentit contrari: a semblar llop o gat o rata, en comptes de peix. I el que us convé i tot lloc de treball és que sembleu un home amb tota dignitat: ni peix ni carn, sinó company de treball sense perdre mai l'autocontrol.

—Us prometo que em dominaré. —Jo sé molt bé que us controlareu, si voleu, com tot home pot fer. Però sé també que sovint us controleu pel cantó per on ja heu caigut i us heu fet advertir, però us permeteu de deixar-vos anar per un altre punt, de vegades més perillós; i així no acabem mai. Perquè els disbarats o incorreccions possibles arriben a l'infinit. Això vol dir que fins que heureu adquirit la dignitat essencial, heu de fer un esforç de voluntat i de contenció constant. I això és difícil quan un home ha arribat a gran havent-se permès el luxe de complaure's a caure, a deixar-se anar, sense trobar qui li apliqués les baquetes redreçadores.

Sovint, a l'escola i a casa, prometen o donen premis a l'esforç, que no són els premis naturals, els de la pròpia satisfacció d'haver fet bé. I quan a l'hora d'ésser home, i no de fer l'home, manquen els premis materials, llavors, els homes que no posseeixen un gran fons moral natiu, no saben desprendre's dels vicis o mals costums adquirits a la llar i a l'escola, per la feblesa de pares i mestres. I en sol resultar que continuen fent el criatura, volent premis materials o fent rebequeries, els homes que ja no són a temps a ésser adreçats o educats. I la reeducació és molt més difícil que l'educació.

Per això a l'escola i a la llar caldria fer la necessària revolució que donés homes d'un altre tremp.

No m'hi ha prou que els catalans no tinguem el vici de beure massa; hem de mirar d'evitar molts altres vicis, i d'adquirir moltes altres virtuts.

DELFI DALMAU

COMPANYS:

treball
òrgan del Partit Socialista Unificat de Catalunya

LES ARTS I ELS ARTISTES

Cròniques de París

LA VIDA ARTISTICA

Exposició de «La Horde», un grup montparnassà de pintors i escultors tan independents que no els accepta ningú; exposició de super-independents, que no interessa ningú; exposició dels «Vrais indépendants», sense un sol valor digne de menció; ara s'obrirà l'exposició anual dels «Indépendants» que podríem anomenar ortodoxos. Tot plegat misèria artística, misèria moral i intel·lectual; misèria en cada llar d'artista independent, perquè ningú no compra. Si els artistes «dependents» sofreixen terriblement de la crisi econòmica, els independents encara es troben per dessota.

Greu error el de la independència de l'art, àdhuc el de la independència en general. L'abstracció de la independència quan se la considera des d'un punt de vista absolut és més errònia que l'abstracció de llibertat integral i idees germanes. Tant com és condicionada la llibertat, és eficient; tant com es deslliga de les seves malles la xarxa de l'artista, agafa menys quantitat de peix en l'oceà immens de la contemplació. L'art, ben al contrari del que creuen els artistes independents, és un inacabable teixit d'interdependències, ni més ni menys que la civilització, que la cultura, que la política, que la sociologia..., en fi, que la vida mateixa. En el terreny de l'eficàcia la individualitat no és res: un tap de suro damunt les ones de la mar; el col·lectivisme és arreu, àdhuc en el mateix individu, àdhuc en la molècula, fins en l'àtom. I la personalitat, aquest valor tan justament apreciat en la formació de l'artista, tan rellevant en l'obra d'art; aquest tribut que durant massa anys els artistes i la crítica han barrejat o confós amb l'individu, aquesta virtut creadora i impulsora que anomenem la personalitat és dona menys entre els artistes anomenats independents que entre els que mai no s'han considerat així; és un fet colpidor que hauria de fer pensar molt la gent tarada d'independentisme, el que precisament es produeix en les noves escoles d'art, totes elles fundades per artistes provinents de l'Escola de Belles Arts, mentre que la massa dels seguidors, dels repetidors i imitadors del fundador es troba formada d'«independents», d'artistes que repudien l'Escola o que no l'han coneguda... Sols la gran preparació tècnica que proporciona l'Escola arma com cal l'artista per a poder dir tot el que vol, tot allò de nou o personal que pugui portar innatament en si. Els períodes de decadència artística són els que segueixen als d'afebliment o deserció de l'Escola. A Catalunya hem patit enormement, gairebé tant com al restant d'Espanya, d'aquest barroc concepte de la independència, d'aquesta bàrbara idea de llibertat. Ara mateix, quantes víctimes i quantes destruccions no hauríem evitat en la lluita contra el feixisme si en lloc d'aquestes idees simplistes sobre la independència i la llibertat haguéssim sabut treballar-nos la consciència amb les més àrdues, però també més fructuoses idees d'interdependència, de Deure! I on no seria ja a hores d'ara l'autonomia catalana si les dretes haguessin sabut desistir-se de llur miserable acceptació de la llibertat catalana? Si n'haguessin sabut veure el seu condicionament, la seva complexitat, el que hi ha de fonamentalment col·lectivista en tot real, vital impuls nacional?

EN UNA INUNDACIO

—Mira, un que fa campings!

L'independentisme de l'art francès fou una idea equivocada, una reliscada de snobs ultra-burguesos que volien jugar a anarquistes, allà cap a les acaballes del segle XIX, per tedi d'una cultura massa refinada, per mandra intel·lectual: un anarquisme de fills a papa, de señoritos. Una teoria de la llibertat absoluta podrà legitimar-se (teòricament només) en el terreny político-social, però mai no tindrà raó d'ésser en l'ensenyament de les Belles Arts ni en cap altre ensenyament. Les idees són lògiques o no són; les paraules són per a coordinar idees o no serveixen per a res. En la idea d'ensenyament, la paraula vol dir acció d'ensenyar, per part de l'ensinistrador, i acció d'aprendre i d'aprehendre, per part de l'ensinistrat; per tant, tot al revés de llibertat absoluta. El motor ideal de la pedagogia és, per ambdues bandes, una passional voluntat d'esclavatge més avial, que una qualsevulga voluntat de llibertat. Si els homes desbarren tan considerablement en qüestions així de fonamentals com aquestes d'absoluta llibertat en l'ensenyament, de la independència de l'art, de l'absolut individualisme, etc., és ben bé perquè ens trobem en un moment crític del raonament, cansats de reflexionar i decantats a xerrar. Si això perdura, serà la decadència, la degeneració. Síntomes de degeneració universal ja són aquestes grans potències de la política internacional, tan grans per llur capacitat de violència com d'altres foren i segueixen essent grans per llur potencialitat reflexiva. Destrucció, crims enormes, dolor, inhumanitat al final de tanta ceguesa independentista. La guerra és concreció de l'abstracció independentista.

Justament a l'hora que els artistes independents es manifesten a París amb tan repetida bona fe, se celebra al pavelló del Joc de Pilota l'exposició de Rubens i el seu temps; a la Biblioteca Nacional una doble exposició de William Blake i del gran Turner, dos artistes anglesos de fi del segle XVII i del començament del XIX. Aquestes exposicions són magnífiques com és costum en l'exposicionisme monografista de la capital francesa, la capital mundial de les arts. Ambdues exposicions o les tres exposicions, si voleu anomenar-les així, resulten edificants des del nostre punt de vista. Cal ponderar la fuga, els genials dots de composició, el titanisme pictural, el decorativisme exacerbant de Rubens? Tot-hom admet aquestes virtuts del pintor hiperbolista més ben dotat. Així i tot, hem de considerar la pintura rubeniana en el marc dels altars de recó, en aquell delirant enquadrament de marbres policroms, d'arquitectures clamoroses i apoteòsiques, conjugades amb devessalls de figures i flamarades agitats per un bofart de sensualitat gairebé histèrica, per a comprendre'n la seva vàlua exacta. Es podrà estimar o no l'art de Rubens, però sempre caldrà admirar-lo. La qualificació de geni atorgada al gran pintor flamenc mai no podrà ésser tinguda per hiperbòlica. Rubens fou un gran pintor decorador i un gran mestre; tant, que algun deixeble, és el cas de Van Dyck, tan ben representat en l'actual exposició parisenca, supera, de molt, el mestre. Menys ben dotat, Jordans és un altre gran pintor: cinc o sis altres magnífics deixebles de Rubens l'acrediten de bon professor en aquesta exposició; tots ells hagueren de passar per les coaccions del mestratge, les quals eren, al segle XVIII, molt més treballoses i enormement més personalistes, això és, més esclavitzadores, que en la disciplina de les escoles de Belles Arts del nostre temps; així i tot, cada deixeble es produí amb personalitat pròpia un cop acabat l'aprenentatge: William Blake, per altra banda, fou un artista «independent», dolentíssim, més cèlebre per la seva literatura mística que per la seva pintura, els seus dibuixos i els seus gravats. William Blake, artista plasticista fa pena i fins us comunica un xic de repugnància fisiològica. Des del punt de vista simbolista, Blake fracassa del tot, el seu art esdevé contraproduent, perquè quasi sempre plasma en grotesc. De la seva barroeria... no en parlem. En canvi, Turner, eixit de l'Escola i lligat tan estretament a la tradició que les seves primeres obres es confonen amb les dels artistes nacionals de la generació anterior. es-

devé un dels artistes més personals del món, un dels més encisadors, un dels més profunds.

En les escoles «independents», a la recerca escarrassada de la novetat, a la cecera d'una personalitat per barba, es dona la paradoxa que tots els independents d'una determinada escola o tendència es demostren completament desproveïts de personalitat, tots alhora practicant un mateix picassisme, o dalinisme, o matissisme. Es el que, per fi, comencen a percebre els arquitectes francesos de l'escola dita funcionalista, segons es desprèn d'una informació del setmanari *Beaux Arts*. Aquests arquitectes vénen a dir: però, senyors, ens copiem mútuament les indigents i escasses idees arquitectòniques; l'arquitectura nova se'n torna vella als cinc anys, insuportable als deu; la nostra independència respecte al classicisme esdevé immediatament un escolasticisme més pautat que el de l'Escola... i menys bell, menys satisfactori...!

Al carrer La Boétie el marxant de Matisse, Picasso i Braque ha obert exposició de les darreres pintures d'aquests tres asos de l'independentisme artístic. Anys enrera aquesta exposició hauria fet tronar i ploure. Enguany, la bonica i petita galeria es fa visitar perquè en una sala contigua s'exhibeixen uns Sisley, ultra un Monet, que us encisen i us fan trobar la vida bella àdhuc enmig de tanta devastació i misèria.

JOAN SACS

L'obra literària...

(Ve de la pàg. 7)

les treves cruels de la convalescència perquè l'escriptor pogués acabar una peça sobre la «Commune», l'argument de la qual poca aprofita tot seguit per a l'«escenari» cinematogràfic de «Vive la Commune!»; després, les pàgines precioses dels seus «Records d'infantesa», una nova novel·la titulada «La dictadura dels morts», no acabada encara, i poemes.

Vaillant-Couturier ha tractat feliciter tots els gèneres. Excel·leix particularment en la narració curta, perquè aquest és un gènere que l'activitat de la seva vida política li permet. Escriptor una cançó a l'angle d'una taula, cançó que s'incorpora a la millor tradició de la cançó francesa, la de la «Carmagnole» i del «Ça ira», la de Béranger, de Dupont, de J. B. Clement i d'Eugène Pottier. La seva gran cultura, la seva erudició i la seva curiositat incansable per les coses que es refereixen al coneixement humà, el serveixen continuament. (Es que per ventura no s'ha dedicat també a la paleontologia?) El seu coneixement dels enciclopedistes i dels pamfletaris del divuitè segle no li carreguen pas la memòria de citacions: reté l'esperit dels mestres i la seva personalitat fa la resta. La seva

Es un autor servit per una imaginació que descobreix, sense parar, temes en abundància. El seu gust pel diàleg es revela no solament en els seus textos teatrals, sinó també en les seves novel·les. L'allusió, que tan bé es presta en l'idioma francès, s'amaga sovint en la frase i en la paraula.

El periodisme ha estat per a Vaillant-Couturier un aprenentatge més sever del que hom creu. Ha format en gran part el seu estil viu, senzill, pràctic, un estil que realitza el resultat d'expressar brillantment la seva sensibilitat de poeta i de contista, i de destacar la idea política sense gens de vulgaritat. La seva ploma es resisteix a tragar la paraula inadequada: l'esborra aviat; l'expressió justa s'encaixa ràpidament, i quan el lector distret topa amb la paraula, és brusquement cridat a la realitat del text. Aquesta simpatia radiant que atreu, en els mítings i manifestacions, allí on es trobi, milers d'homes, existeix tant en els seus escrits com en els seus discursos. La seva rèplica és viva, alerta; desarma l'adversari sense miraments, és una esgrima de sabre. I de la mateixa manera que una peça de caça no se li escapa, corri pels camps conreats o pels boscos; de la mateixa manera que en el riu, amament, copsa la furtiva llum del peix que pescarà, és molt difícil, en el terreny de la polèmica, d'esquillar la seva llestesa.

Paul Vaillant-Couturier, junt amb alguns altres escriptors de la seva generació — entre ells Aragon —, realitza amb la seva obra els primers actes d'una literatura en què s'expressa una part decisiva de la realitat revolucionària de l'època.

LEON MOUSSINAC

Homenatge a Francis Jourdain amb motiu dels seus seixanta anys

L'HOMME

Conec Francis des de fa trenta-cinc anys. Ha esdevingut d'aleshores ençà el meu millor amic, i ha estat sempre el més constant. El veig com el meu germà cordial, cosa que és un lligam força més sòlid que el de la sang. Quan dubto entre dues rutes, em giro cap a

FRANCIS JOURDAIN

per Albert Marquet

ell, i és el camí pel qual ell es dirigeix el que jo prenc.

Es l'únic ésser, entre la meua coneixença, que ha reeixit plenament a ajustar la seva sensibilitat, humana a ultrança, amb la seva intel·ligència, lúcida fins a la serenitat, i a regular damunt els moviments espontanis del seu cor les opinions reflexives i les orientacions metòdiques del seu esperit. Veig en ell l'home nou per excel·lència, el testimoni designat de les energies que germinen en la consciència de la fracció més viva i més generosa de la humanitat en les hores decisives de la seva història. Un sant?, un heroi?; fórmules mortes. Estima molt la vida terrestre per a ésser classificat en la primera categoria. Es massa profundament simple i sent una aversió massa forta per a tot el que siguin mots i actituds històriques per a entrar en la segona sense dificultats. Estar prest a morir sense frases, consentir sense plànyer-se a ésser pobre o a esdevenir encara més pobre per a restar digne

d'una causa exposada sense retorn possible, això, en ell, és tan normal com el seu amor pels infants o les paraules confiants que canvia amb els seus amics, ja que això és confon amb la noció confusa que percep del seu mateix ésser amb la noció clara que s'ha format de la tasca a la qual la declinació de la seva natura l'ha conduït.

L'artista que ha jugat el paper principal en la revolució de l'amoblament modern, ja que ell ha estat el primer a comprendre que el moble no és sinó una arquitectura a l'escala de les nostres necessitats, l'humorista tan irònic envers ell mateix que es ven divertit pels restants, l'ésser fraternal per a tots aquells que pateixen i passen penes, l'enemic irreductible que es manifesta per tots els seus actes, dels quals es basteixen la joia a base de les penes i dels sofriments aliens, exclou el joc de tendències que en la major part dels casos es manifesten isolades i contradictòries en la majoria d'entre nosaltres. En ell, aquestes tendències s'harmonitzen sense esforç per la unitat espiritual i activa millor que es pugui concebre. Se l'ha comparat amb Francesc d'Assís. Hi convinc, però a condició de fer alguns retocs a aquesta deliciosa imatge. Un Francesc d'Assís que no mendicaria pas el seu pa, sinó que estaria disposat sense pensar-s'hi a arrencar-lo de les mans dels qui en tenen massa per a donar-lo als qui no en tenen, que exclouria solament el llop de faç humana de la comunió fraternal en la qual l'altre convidava els llops, i que no tindria necessitat de demanar al seu germà perdó per haver-lo ofès.

Jo no conec cap altre home del qual es pugui dir que és la consciència dels qui l'estimen.

ELIE FAURE

CAMISERIA
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 44
Telèfon 41655

Societat Espanyola de Carbur Metàlics

Correus: Apartat 190 BARGELONA Telèfon 73013
Telegr: "Carburos" Mallorca, 232

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corubion (Corunya). OXIGEN 99 % DE PURESA: Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova. ACETILE DISSOLT: Fàbriques a Barcelona, Madrid, Palència i Còrdova. FERRO MANOANES i FERRO SILICI. SO-CARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits. CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica. GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, material per a la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

Acaba de publicar-se la nova edició del
Mapa n.º 8 (MADRID)
del PATRONAT NACIONAL DE TURISME

Preu: 2'50 pessetes

Dipòsit i venda:

LLIBRERIA CATALONIA
Ronda de Sant Peré, 3 - Tel. 24647

LA MUSICA

HOMENATGE A UN GRAN MUSIC

MOZART A SALZBURG

Per MARGUERITE YOURCENAR

Aquest any, el món intel·lectual celebrarà el 150 aniversari de la composició del "Don Joan" de Mozart, summa i compendi de totes les perfeccions harmonioses. Per tal d'alliberar-nos uns moments de les lletjors i les mesquineses que ens volten i ens turmenten, elevem el nostre record i la nostra admiració al geni musical de l'Alemanya eterna, que no és la dels polítics bàrbars i els colonitzadors guerrers, sinó la dels poetes i els músics, dels filòsofs i els grans intel·lectuals. Reproduïm a continuació la versió catalana d'un noble assaig de Marguerite Yourcenar, com a tribut al geni:

Decanta't, lector, si m'escotes. Inclina't, car es tracta d'un infant. Ens decantem, conjuntament, a la recerca d'una font jove canana.

No ens aturarem a les tavernes, ni escoltarem el zumbzeig de les mandolines; ens posem el desig d'una música més pura. No escoltarem l'orgue de la catedral quan

respon, dins la farda, al trillejar de les campanes; no anirem a aquells jardins que banyen les aigües corrents, on Salomé Alt, amb una tiorba a la mà, sospirava de Petrarca. Salzburg és la Cremona alemanya. La vida fàcil, aquesta planta d'Itàlia, no ha florit mai tan bé en aquesta terra ja septentrional, on el sol, si venim del Nord, brilla com una prometença, i si venim del Sud llueix com un record. Però no esguardarem Salzburg. Entrarem, al tercer pis d'una casa tota tèbia de vida popular, en una cambreta el sostre massa baix de la qual semblava alt als ulls d'un infant. Una vella humil s'apropa, alça la coberta d'un clavecí, sona una nota, amb la punta del seu dit groc com el vori, i hom diria l'àvia, restada pobra, d'un jovecenc que ha reeixit. Tot ací és modest, però sense preocupacions, com ho és de vegades la vida de la gent senzilla. Ací, el fresc rierol comença a brollar.

Cal aprendre a estimar-lo, com potser també cal aprendre a estimar-ho tot. No és gaire fàcil, car només acostuem a estimar-nos nosaltres mateixos. I Mozart no és pas nostre. No ve, com Chopin, a afalagar la nostra tristesa per consolar-nos millor. No proposa res més que l'oblit. Refusem d'oblidar-lo. Els nostres records de joia no són prou nombrosos per amoblar un cervell d'home; i no som prou rics encara per prescindir de les nostres llàgrimes. Però es tracta realment d'oblidar? Aquesta música, no és precisament un record més antic que els altres, durant molt de temps recobert pels alluvions de la memòria, un

record que ha restat jove mentre nosaltres envellim? La infantesa? L'època en què l'ànima i la carn només eren una àvida innocència, i en què la vida es trobava intacta entre les nostres mans com un globus de cristall que encara no havíem trencat. Però no: movem la testa: tots, nosaltres tots, no hem pas viscut aquesta infantesa. Potser la nostra fou morosa, llampegujada d'angoixes, com l'espera dins el matí quan ens havem llevat massa d'hora i encara és nit. Potser la vida vingué molt aviat a trucar a la nostra porta, com aquella marxanda dels contes, carregada amb tots els seus embalums, i que no era, en el fons, res més que una bruixa. Però potser això només és un atzar dissortat, una mena d'amarg privilegi, com aquelles malalties de joventut que ens aïllen, però que ens fan més grans. Potser només una distància ínfima ens separava de la felicitat, car sempre ve de ben poc perquè una infantesa sigui benaurada. Volem que existeixi, en algun lloc, un país on tot és lleuger, però precís, com les figures d'una antiga dansa; un país on tots els problemes es troben resolts, car encara no hi han estat plantejats. D'aquest Edèn perdut, l'Eva del qual és sempre la nostra ànima, l'única clau que ens en resta, serà potser la clau de sol?

Escolta... El geni, com la infantesa, és fet de curiositat fresca. Aquesta música és suficient, com el seu rumrum de les colomes. Els savis d'aquest segle s'esforçaven a provar que la naturalesa és bona, però Mozart ens diu que és pura. Com més cruel, més pura. És una música de dansa, àdhuc quan s'adreça a Déu, car és una música de benestança, i per això segurament fou escrita per un malalt. Dansarina com és, aquesta música es revesteix d'un cos. Aquesta flexibilitat, que un dansari de minuet posa als seus passos i els seus gests, quan podré jo exercir-la envers tot? És fàcil rodolar a l'abisme, potser no és molt difícil planar. Però què és, per ventura, tivar una corda d'or damunt el buit, i dansar al damunt? Un ase pot no dir-se de roses, un sant pot fer que ens neixin en les espines damunt les quals es rebolca, però què és, per ventura, tenir aguantada amb el cap dels dits aquesta urna perfumada, portant al cor sa gota d'aigua com la més secreta de totes les llàgrimes? Quanta tensió en aquesta gràcia! Ens queixàvem perquè la vida no s'assemblava prou al somni; heus-la ací convertida en joc, o en dansa. Han calgut totes les desfetes d'un malalt, i totes les seves victòries tristes, perquè s'avancés Querubí, ple d'una ingenuïtat per a la qual el mal no existeix. Ha calgut sentir pesar damunt nostre tota la feixuguesa dels amors difunts, perquè sorgís, lliure, malgrat mil i mil ombres, aquest «Don Joan» que no és altra cosa que un Querubí que s'ha fet gran.

Un vespre, un missatger més terrible s'ha presentat a casa d'aquest home. No era ja el querubí, sinó l'arcàngel. Certament: hem esdevingut tan sensats, que el món ja no té misteri per a nosaltres; sabem que l'inquietador visitant, que tres vegades vingué a pregar Mozart que acabés la seva Missa dels Morts, no sortia pas de les regions d'ultratomba, i que no era altra cosa que el criat d'un gran príncep. Però la Mort, ella també, potser per a nosaltres no és més que el criat d'un gran príncep la faç del qual ens resta velada. Les objurgacions d'aquest laic dels Radziwiłł s'unien als advertiments interiors vinguts del seu cos que, ja, se sentia descoratjat d'existir. Escrivia, beneficiant-se de la seva febre com dels darrers sobresalts d'una llàntia, prenent nota molt apressadament d'aquelles crides de la trompeta suprema, encara inoïdes per a nosaltres, però ja perceptibles per a ell: per a ell, tan a prop d'aquell esclat que no és res més, potser, que un gran silenci. Potser finalment ja comprenia que el silenci és l'únic acord veritable, i que totes les nostres músiques no fan més que presagiar-lo. O potser no ho comprenia, i restà fins a la fi el feble infant bressolat per la superfície de les coses, però la seva mort ja ho comprenia en lloc d'ell. S'esforçava a receixir amb la seva Missa fúnebre, com si es tractés d'elevat davant la nit una façana de marbre blanc, i això no obstant l'edifici havia de restar inacabat, i les columnes sense frontó només suportarien un feix d'ombra. Però la seva mort ja comprenia el secret d'aquest silenci de les formes. Sabia, ara, que tot té lloc sota aquest gran cel mut, que no fa més que condescendències a l'home. La vida, i la mort, i l'amor, i els nostres somnis, i nosaltres mateixos, som semblants al ballet d'aurat de les abelles, que fressegen dins el buit, en un matí d'estiu...

(A. ESCLASANS, trad.)

A PROPOSIT DEL CONSERVATORI NACIONAL

També als músics s'ha d'exigir en aquests moments un màxim de responsabilitat social

Des de les planes de MIRADOR, Otto Mayer ha invitat diverses vegades els músics a un estudi serè dels problemes que hi ha permanentment plantejats al nostre món musical. Malauradament, els precs del nostre company no han estat pas atesos com calia pels nostres músics, però han tingut la virtut de posar al descobert, una vegada més, la nostra idiosincràcia, a la qual hem d'atribuir principalment la tradicional penúria econòmica dels professionals de l'ensenyament musical: a la nostra peculiar manera d'ésser que ens priva d'ajuntar-nos sota l'ombra d'un ideal comú i que, àdhuc, ha arribat a esvaïr tot vestigi de responsabilitat social a un estament professional com el nostre, que — pena fa dir-ho — en totes les hores i situacions difícils no acostuma anar més enllà del comentari individual, pejoratiu sempre, i, per consegüent, destructor.

Tant és així, que quan un nucli de músics es pren pel seu compte la defensa d'una causa, baldament sigui justa, la primera cosa que hom pensa és, el que i a qui es vol destruir. D'això en tenim tots proves irrefutables i no creiem que el fet de reconèixer-ho públicament impliqui el més petit perjudici a la nostra situació, ans al contrari, puix que no hi ha res de més noble i constructiu que la confessió de les pròpies deficiències estimulada per un sincer desig d'esmenar-les.

Doncs bé; tot això havem tingut durant algun temps la impressió que s'havia acabat. Fa uns setmanes que, a desgrat de la subversió actual, l'horitzó es presentava aclarit per als músics. La unió sagrada estimulada per l'angoixa de l'hora present, i per un noble esperit de superació pedagògica i artística, era un fet. Un grup de músics oficialment cridats per a estudiar les immenses possibilitats futures de la nostra música, en l'espai d'unes setmanes es reuniren gairebé tots els dies, exclusivament per cercar una solució als problemes que de l'ensenyament i educació musical hi ha plantejats. Aquest grup de músics, comportant-se amb gran delicadesa i amb absoluta imparcialitat, invità el bo i millor del nostre món musical a col·laborar personalment en la tasca de crear damunt de sòlides bases el gran Conservatori projectat que tots volíem que esdevingués una institució modèlica, envejable, amb filials a les barriades de la capital i a les principals poblacions de Catalunya.

Cal reconèixer que amb una absoluta renúncia a tot egoisme personal i partidista, tots els companys rivalitzaren en entusiasme i bona intenció. Fou decidit d'aconsejar el respecte als drets adquirits pel professorat dels centres oficials: Escola Municipal de Música i Conservatori del Liceu (aquest, esdevingut automàticament oficial per obra de la incautació) i es pensà distribuir equitativament els beneficis d'una ampla organització cultural, sense oblidar el professorat particular que més mèrits positius té contrets en les diverses branques de l'ensenyament musical. Cada professor, en la seva especialitat, laborà amb els seus companys amb una tan franca cordialitat i amb un esperit constructiu tan acusat, que ningú no dubtava que el projecte esdevindria una felicitat realitat. Sola l'Educació Musical va constituir una dolorosa excepció, la qual cosa no sabem si fou deguda a manca o a sobra d'especialistes, ja que ni per una sola vegada fou possible d'establir un diàleg seriós sobre aquesta importantíssima modalitat. Aquesta excepció, però, no va determinar cap variant ni cap obstacle per a la realització del projecte de Conservatori que entre tots fou elaborat.

Però es feren números i tot seguit hom veié que la realització integral del projecte no era, de moment, possible. Aleshores sorgí la idea d'estudiar una adaptació provisional del projecte a les circumstàncies actuals, com anticipació i base per a la seva estructuració futura, i — declarem-ho! — es produí un fet que ens emocionà. Per tal de fer viable l'adaptació, fou acceptada unànimament una proposta segons la qual en l'adaptació del Conservatori projectat, les plaques retribuïdes serien atorgades exclusivament als professors de prestigi reconegut que, no fruit de cap càrrec oficial, més perjudicats haguessin estat per l'actual subversió. El fet, els professors el concurs dels quals es considerés indispensable per a la vida del Conservatori i que fruisin ja d'alguna retribució oficial, men-

tre subsistissin les circumstàncies actuals donarien, gratuïtament, les classes que els fossin confiades. Aquestes condicions van ésser incondicionalment acceptades amb un gran esperit de solidaritat per tots els companys, la qual cosa permetia de posar tot seguit en marxa, amb les més fermes garanties d'èxit, el projectat Conservatori de Catalunya.

La idea bàsica de la Subponència era d'anar a una fusió de l'Escola Municipal de Música i del Conservatori del Liceu i crear, a més, les filials que es

Kleiber i el seu fill

consideressin indispensables per tal de donar la màxima eficàcia a la substitució de l'ensenyament particular, el qual, d'ençà del 19 de juliol esdevingué, de fet, nul com a mitjà de subsistència. Aquesta solució permetia de remeiar la situació precaríssima d'un bon nombre de companys als quals s'hauria modestament compensat un prestigi guanyat en una vida de treball i de sacrifici, ensems que assegurava els primers passos d'una institució que havia de constituir una glòria per a Catalunya i que naixia sota els auspicis d'una simpàtica solidaritat professional, els bons fruits de la qual no hauríem tardat a collir.

El pressupost del projecte d'adaptació era relativament modest i perfectament assequible a les circumstàncies actuals. Però ocorregué que en estudiar aquest aspecte del problema, els components de la Subponència i el gran nombre de músics de totes les procedències que havien estat invitats a col·laborar en el projecte, es donaren compte que havien sorgit dos bàndols, dues opinions contràries, amb la particularitat, pe-

MANUEL BORGUNYO

(Segueix a la pàg. 8)

JACQUES IBERT A LA VIL·LA MEDICIS

Jacques Ibert, el famós compositor francès, ha estat nomenat director de l'Acadèmia de França a Roma, per sis anys, en substitució de Paul Landowski, cridat a la direcció de l'Escola de Belles Arts.

El nom d'Ibert ens és familiar, particularment des de l'últim festival de la S. I. M. C. a Barcelona, on es va estrenar un brillant «Concert per a saxofon» seu; fora d'unes poques obres, la seva producció, com gairebé tota la de la nostra època, encara no ha estat divulgada entre nosaltres.

Deixeble de Fauré, obté a l'edat de 29 anys (1919) el «Grand Prix» de Roma de composició musical. Escriví nombroses obres de vàlua, particularment «La balada del presidi de Reading», inspirada en la famosa obra de Wilde; «Le Roi d'Yvetot», representada a l'Òpera Còmica de París; una «suite» simfònica, «Escale»; un ballet, «Angélique».

Jacques Ibert, que s'interessa per les grans possibilitats musicals que dona el film sonor, estava acabant la partitura d'una obra cinematogràfica, inspirada en «L'Home d'enlloc», de Pirandello, quan el seu nomenament li fou comunicat.

En fi, Ibert formà part d'aquesta plèiade de músics que escrivien la partitura musical del «14 de juliol» de Romain Rolland, la qual va obtenir un èxit triomfal durant la seva representació, l'estiu passat.

LA VIDA MUSICAL A BRUSSEL·LES

La capital de Bèlgica s'ha convertit aquests últims anys en un dels grans centres musicals d'Europa que pot rivalitzar avui, tant per la quantitat dels seus esdeveniments artístics com per la qualitat dels seus programes, amb Londres, Praga i París. El seu centre d'iniciatives i realitzacions més esplèndides és, sens dubte, el seu Palau de Belles Arts; que reuneix les manifestacions més importants de caràcter musical, teatral i cinematogràfic.

El mes de febrer ha portat fins ara als filharmònics de Brusselles un concert del famós tenor austríac Joseph Schmidt, amb obres de Monteverdi, Pergolesi, Mozart, Donizetti, Meyerbeer, etc., un altre del quartet «Pro Nova» i dos grans concerts simfònics d'Erich Kleiber.

D'ençà que aquest gran director d'orquestra ha estat expulsat pels representants de l'anticultura del Teatre d'Òpera de Berlín, no ha trobat en altra ciutat del món una rebuda tan entusiasta com a Brusselles. Kleiber ha sabut correspondre a aquesta gran simpatia espontània per al seu art interpretatiu en interessar-se per la nova producció musical belga, estrenant molt sovint obres de joves compositors d'aquest país. En el seu programa del 20 d'aquest mes figura l'«Allegro symphonique» de Marcel Poot. Al mateix concert presentarà al públic belga un dels més grans representants de l'art vocal contemporani, el tenor suec Jussi Björling.

DISCOS

La Cobla Barcelona ha impressionat a França, durant la seva tournée triomfal, una sèrie de discos del seu repertori, que són editats pel «Casal de la Cultura» i les E. S. I., de París.

L'Orquestra filharmònica de Londres ha impressionat, en tres grans discos «Columbia», la «Simfonia núm. 99», en mi bemoll major, de Joseph Haydn. Es tracta d'una de les obres típiques del mestre austríac, plena de gràcia i de coloris i amb un paisatge de fina ironia que anticipa ja certes obres mestres del romanticisme vuitcentista.

L'«Obertura» de l'òpera «Alceste», de Gluck, ens és oferta en una magnífica versió gramofònica Willem Mengelberg i la seva orquestra del «Concertgebouw» (això és: «Palau de Concerts») d'Amsterdam (ed. Polydor). Aquesta obertura, en la qual el compositor troba la síntesi del brio patètic italià i els més alts valors humans de la tradició francesa, representada per Rameau, fa ressuscitar a través de les llegendes gregues, la natura noble i senzilla i expressa d'una manera emocionant l'esperit tràgic del Sacrifici humà que va directament al cor.

(Ve de la darrera pàgina)

vaig adonar que no em trobava en una cella de presó, sinó en un antic vater. La prova estava en els tubs de desguàs i en la conducció d'aigua. Més tard, vaig poder-me convèncer que a la barraca hi havia vuit cel·les d'aquest mateix tipus, unes al costat de les altres, que havien servit de vater i de lavabo als obrers de la fàbrica de municions durant la guerra, i en l'emplaçament de la qual es troba actualment el camp de concentració. Els olors que emanaven dels tubs de desguàs em cridaren l'atenció sobre les possibilitats d'airejament i em vaig animar en veure una «finestra» d'uns 45 centímetres quadrats, aproximadament, amb barrots de ferro molt forts, col·locada a la part alta de la paret.

LA CORDA ESTA A LA VOSTRA DISPOSICIO

Catorze dies de calabós és una «bona perspectiva», vaig pensar. Quan estava assegut a l'extrem del primitiu catre, el meu únic mobiliari, pensant en la sort que m'esperava, la porta de la meua cella s'obrí i tres S. S., amb les mans a l'espatlla, precedits de Steinbrenner, entraren dient aquestes paraules:

«Ara et tenim, incitador, traïdor a la pàtria, traïdor als obrers, porc bolxevic».

Mentrestant, Steinbrenner em donà alguns cops al cap i a les espatlles. En això es posà en un estat basiant rabios: i comença a udolar:

«Treu-te l'americana, abaixa't els pantalons i ageu-te» — digué assenyallant el catre.

Com que no vaig executar immediatament les seves ordres, m'agafà amb la mà dreta pel coll i em llançà sobre el llit. Mentrestant, els altres dos s'havien col·locat a la meua dreta i els gossos em pegaven, fins que no pogui moure'm.

«Ara et farem pagar la teua activitat; aixeca't!»

Amb prou feines m'havia posat dret, em tornà a pegar amb el seu vit de bou, del qual penjaven trossos de carn, més cops a les espatlles. Després m'empenyà cap a un recó i em preguntà:

«Et decideixes ara a confessar que has traïcionat els obrers?» Vaig contestar:

«Si ara, per por dels cops, confesseu que he traïcionat els obrers, mereixeria ésser destroçat ací mateix.»

Vaig pensar que em pegarien novament, però em deixaren tranquil. Al cap d'alguns minuts vaig sentir cops i crits en una altra cella. Era Hunglinger, contra el qual semblaven especialment enfurismats. Com digué ell mateix, era membre del N. S. D. A. P., des del 1920, i representà un gran paper a l'escola dels quadres dels nazis de Munic. Es podia dir que fruita de la «confiança del cap». Quan els nazis, el 10 de març, pogueren apoderar-se dels dossiers de la policia, després de llur arribada al poder a Baviera, semblava que comprovaren que Hunglinger, quan la seva activitat en el Partit de Hitler, donava informes a la policia política, en la qual ell mateix havia estat comandant! Fos el que fos, li pegaren terriblement, perquè després d'haver-se'n anat els «herois», vaig sentir que encara gemegava.

A pones havia passat mitja hora, quan la porta de la meua cella s'obrí altra vegada. El guàrdia Vogel, responsable de la barraca de les cel·les, estava davant meu.

«Teniu un prec, un desig o una queixa a formular?» Tal fou la pregunta que em dirigí. El meu odi i la meua repulsió contra aquesta banda d'assassins eren massa grans perquè m'humiliés fins al punt de dirigir-los un prec o expressar-los un desig. Una queixa? No tenia ganes que es burlesin de mi. «Cap de les tres coses», fou la meua resposta. Aleshores em donà una corda de dos metres de llargada i d'un dit de gruix i m'invità a penjar-la a la petita aixeta de l'aigua.

Després d'un breu instant de reflexió, vaig agafar la corda i vaig continuar reflexionant. «Sí, sí — em digué — només heu de pujar al llit i penjar la corda a l'aixeta...»

Vaig pujar al llit i vaig penjar la corda a l'aixeta. Però quan ja havia baixat, em donà les següents instruccions:

«Quan, des d'ara, entri algú a la cella, us haureu de posar dret i dir: «El pres preventiu Beimler es declara present», i assenyallant-me la corda,

Quatre setmanes...

afegí: «Si us assalta algun dubte, aleshores la corda està a la vostra disposició.»

VULL AJUDAR-TE

Durant la meua estada a la presó de la policia, m'havia assabentat ja que el camarada Götz (secretari del Partit durant molts anys) es trobava des de feia diverses setmanes al camp de concentració i que havia estat condemnat, dies abans, a «calabós per temps il·limitat, per rebellió en el camp.» Suposant que ell també devia trobar-se en una cofurna del tipus de la meua, vaig colpejar diverses vegades la paret. Com que no rebia resposta, vaig intentar cridar. Aleshores em contestà i poguí constatar que es trobava prop meu, a la cella núm. 2. A la meua pregunta de com estava, em respongué: «Ja ho sabeu, ací s'està molt malament». Li vaig preguntar: «Has sentit com m'han pegat?» I em digué: «Sí, sí, però això no és el pitjor; espera que sigui de nit, i veuràs.»

He de confessar que aquestes paraules m'esporguiren; «què pot passar-me encara pitjor que el que he sofert fins ara?»

Em confirmà, a més, que la durada de la seva estada al calabós era il·limitada, i després interrompérem la nostra conversa. Hunglinger havia trucat a la porta de la seva cella. No hi havia timbre. Vaig sentir que demanava per sortir. Quan tornà, digué al guàrdia Vogel, el qual li preguntava com estava: «Doncu-me un revòlver, vull matar-me. No puc suportar els cops.»

«No hi ha revòlver ací — contestà Vogel —, i després, no vals una bala. Hauries hagut de pensar abans que tens una família i no traïcionar-nos. Però, no obstant, t'ajudaré, i li portà també una corda.»

ROMANDRE FERM, PASSI EL QUE PASSI

«Què és allò que em portarà la nit? m'estava preguntant, sense arribar a creure que podria succeir-me quelcom pitjor. El pitjor només podia ésser l'assassinat, i això ho tenia ja per descomptat. En tot cas, havia format el propòsit de no utilitzar mai la corda. Coneixia els sentiments dels obrers i millor encara els dels meus companys del Partit; suïcidar-me significaria als ulls dels obrers retrocedir davant les conseqüències inevitables de l'activitat revolucionària. Cal, doncs, romandre ferm, passi el que passi.»

La nit s'apropava lentament. Prop de les nou, a les barraques, davant de les cel·les, no solament no es feia la calma, sinó que l'animació i el soroll augmentaven. «Prepara't» vaig pensar, quan vaig sentir el so de les claus i trepig dels passos dels botxins. Passaren de llarg davant la meua cella i després d'uns minuts, vaig sentir el major Hunglinger que cridava espantatament. Pel nombre de cops donats al mateix temps vaig donar-me compte que, aquesta vegada, més de tres persones participaven en els turments. «Però, no s'acabarà mai!», em deia jo; i no acabaven mai. Diverses vegades els cops cessaven i només se sentien sorolls confusos. Com després vaig saber, els botxins havien girat llurs assots i pegaven amb el manec. Els crits cada vegada eren més espantosos i acabaren amb una estremidut. A pones havien cessat els cops, quan ja la cella del camarada Götz estava oberta. I novament es repetí el mateix. Semblava que cada vegada tenien més «valor».

Pegaven i pegaven sense parar. Com el camarada Götz em digué durant la nit, estava a la cella des de feia sis dies i havia sofert diàriament els mateixos turments. Després, arribà el meu torn.

La meua porta fou empesa violentament i sis bandits, amb Steinbrenner al cap, es precipitaren a la meua cella. Llurs kequis negres encastats sobre llurs cares, millor dit: sobre llurs «pintes», em demostraren que s'havien «escalpat» en complir llur tasca.

«Vinga, ageu-te», manà Steinbrenner. «Vina, vina», cridà de seguida, i aleshores vaig tenir la certesa que Götz tenia raó. Era veritablement pitjor, sí, tres vegades pitjor que tot el que havia sofert fins aleshores. Mentre dos a l'esquerra i dos a la dreta em pegaven,

els «desocupats» els excitaven amb una sèrie d'interjeccions com «Rot Front!», «Visca Moscou!», «Visca Thaelmann!», «Visca de Revolució mundial!» i altres crits per l'estil. Quan em corgolava de dolor i em girava d'un costat, em pegaven als braços i a les cames fins que em girava sobre el ventre. No és exagerat dir que cada un d'aquests barbes em donà almenys de 40 a 50 cops.

Això no els bastà. Després, vaig haver de presentar primer la mà esquerra i després la mà dreta, com l'alumne al seu mestre, perquè poguésin pegar-me deu vegades amb el vit de bou a la punta dels dits. Finalment em feren el mateix amb el revés de la mà.

Els meus dits i les meves mans estaven inflats fins a tal extrem que durant diversos dies no vaig poder tocar res. Quan, finalment, sortiren de la cella i vaig pensar que recobriria la «tranquil·litat», vaig poder convèncer-me aviat que m'havia equivocat altra vegada.

Mentrestant, havien anat al camp a buscar un cert nombre de jueus i els atunyaren a cops, un darrera l'altre, a la cella «buida», al meu costat. Quan, per fi, a les deu es restablí la calma, vaig intentar ageure'm. Era impossible pensar dormir, perquè no sabia com estendre el meu cos dolorit.

LA CORDA ESTA ENCARA SENSE UTILITZAR?

El dia següent començà amb cops i injúries. Steinbrenner, l'assassí, solament quedava satisfet després d'haver cridat a la cella almenys algunes injúries, gairebé sempre precedides d'assots. El dia de la meua arribada em donaren un plat de llauana, una cullera i un ganivet, però ni pa, ni aigua. Em donaren sabó i una tovallola, però no res d'alguna per a rentar-me. Prop de les onze el soroll comença novament davant de la porta i em vaig preparar per a rebre altres cops. Però no entraren a la meua cella, sinó a la de Hunglinger. Altre vegada una pluja de cops furiosos. Era senzillament espantós sentir ressonar cada cop. «Prou!», digué un d'ells en passar per la porta, rient. Jo també estava convençut que ja n'hi havia «prou!»

A la tarda arribà la «comissió», composta del metge del districte i d'un escriptur, amb gendarmes de Dachau, per a constatar la causa de la mort del major Hunglinger, perquè s'havia «penjat». Sembla que la comissió tingué l'audàcia de preguntar d'on procedia la corda, perquè poc temps després que havia marxat la Comissió, Steinbrenner, l'assassí, vingué a la meua cella i hagué de treure la «corda» meua de l'aixeta, lligar-la als barrots de la finestra, aixecar el llit i lligar-la a l'altre extrem de la «corda» perquè el llit «no caigués», segons m'advertí ironícament.

Estic segur que digueren a la Comissió que la corda utilitzada per Hunglinger servia per a la mateixa finalitat. Per altra part, calia, naturalment, que la corda quedés a la cella per al cas que tingués «qualsevol mena de dubtes».

Aleshores, solament quedàvem Götz i jo al calabós, i això ens féu sofrir més encara. El sofriment començava a primeres hores del matí. Si no tenia els dits suficient encastats a la costura del pantaló durant el ferm, m'ho ensenyàvem pegant-me als dits. La cella s'obria de deu a quinze vegades al dia.

«Tinc curiositat de saber durant quant de temps contestaràs encara present! Per descomptat, ets un porc covard, perquè si tinguessis caràcter, tindries el valor d'acabar amb això!»

Havia de sentir aquestes injúries i altres de semblants diverses vegades al dia. Així passaren quatre dies, i cada dia passava el mateix.

A la nit del quart dia, com els dies anteriors, el «cap de secció» vingué a preguntar-me en el to amb què acostumava dirigir-se a un amic:

«Doncs bé, Beimler, com estàs? Tens alguna queixa, algun desig a formular?»

Queixar-se al cap dels botxins, hauria estat ridícul.

«Voldria formular un desig», vaig contestar.

«Doncs bé, què vols?»

«Estic ací des de fa quatre dies i fins ara no he tingut ni aigua ni pa. No sé si ací, el calabós va acompanyat de privació completa d'aliments. A més, no he tingut encara la possibilitat de rentar-me.»

«Com és això, que no li donen res de menjar? — preguntà a Steinbrenner, l'assassí.

«Avui tindrà quelcom — contestà aquest. Poc després em donaren una rodanxa de llonganissa negra, un tros de pa i una tassa de te calent. Dona-

ren graciosament el mateix al camarada Götz.

M'apresso a dir-ho: el te fou el primer i darrer aliment calent que vaig rebre durant els quinze dies que vaig passar a Dachau.

LA MEVA MALALTIA

El cinquè dia i àdhuc durant la nit anterior, havia sentit violents còlics i em preguntava si m'havia de fer inscure per a la visita. Pensava: això no té cap sentit; si dic que estic malalt, aquesta banda s'alegrarà molt. Però, quan s'obrí la porta i en comptes del barbre de Steinbrenner aparegué el seu col·lega anomenat... Marx (!) (em poso furios encara quan penso en el seu cognom, com si hagués estat una tortura més), li vaig preguntar si al camp hi havia algun metge. Com que em contestà afirmativament, vaig demanar que em portés a la seva presència. «Està bé», em digué; i després d'haver-me donat, per primera vegada, la possibilitat de rentar-me, desaparegué.

Els dolors anaven augmentant cada vegada més, però el metge seguia sense venir. Finalment, vers les onze del matí, arribà Steinbrenner amb un altre pres. Hagué de despullar-me, posar-me al llit i el... presoner m'examinà.

Em portaren a l'ambulància que es trobava a l'altre extrem del camp. Després d'un nou examen, el pres, el qual jo prenia per un infermer qualsevol que actuava en espera del metge, declarà que la febre començava i que hi havia perill d'appendicitis. Davant d'aquest diagnòstic avisaren el servei sanitari i cridaren un auto. A la meua arribada a l'ambulància vaig assabentar-me, per un camarada, que el pres que m'havia examinat era el camarada doctor Katz, de Nuremberg, empresonat preventivament per jueu i que aleshores exercia la medicina al camp.

A l'ambulància es trobaven diversos presoners, la major part dels quals havien estat tan horribles torturats, que havia calgut transportar-los a la infermeria. Entre ells hi havia el diputat al Landstag, camarada Fritz Scharter de Nuremberg i un jove comerciant jueu que s'havia penjat d'una corda a la seva cella. La corda havia estat posada també a la seva disposició pel guàrdia Vogel, «per si tenia algun dubte»: abans, la banda havia pegat terriblement el jove, i després observà allò que feia. Es pensà realment, però fou «descobert» a temps. Ho feren per enganyar l'opinió pública i fer creure que no tenien el més petit interès a fer suïcidar cap presoner al camp. Cap al migdia arribaren els malalts en un auto i en companyia d'un infermer de la policia, em portaren a Munic, a l'hospital de la vorera esquerra del Isar.

Vaig tenir poques esperances d'ésser tractat degudament en veure que cadascun dels quatre metges que m'examinava portava, a la solapa de la seva brusa blanca, el símbol de l'assassinat d'obers. Donaren ordre de posar-me en observació en una habitació «separada», a la finestra de la qual hi havien col·locat gruixuts barrots de ferro. Al cap de pocs minuts arribaren dos S. S. enviats per la secció política de la comissaria i s'instal·laren a l'habitació, davant del llit, a l'efecte de vigilar-me. Les prescripcions del metge: «compresses calentes, lavatives, oli de ricí i «dieta», foren executades per un infermer.

El primer de maig, a la una de la tarda, arribaren, de sobte, dos nois vestits de paisà, amb la svàstica a la solapa, i, visiblement nerviosos, es passejaren diverses vegades de punta a

punta de l'habitació sense dir cap paraula. Amb gran estranyesa meua, els dos S. S. havien sortit de la sala. Mentre examinava aquests estranys visitants i em preguntava què podia significar això, un d'ells em digué:

«Doncs bé, Beimler, aixequen-vos i vestiu-vos, torneu ara amb nosaltres a Stadelheim, a la infermeria.»

Vaig contestar que no podia vestir-me perquè no tenia vestits, i que no podria caminar, a la qual cosa em respongueren: «Us portarem de seguida els vostres vestits i només necessiteu caminar fins a l'auto; tenim un cotxe particular i us portarem a Stadelheim.»

Em vaig sentir envaït d'un espant involuntari, en sentir aquestes paraules. El trasllat d'un presoner en cotxe particular no prometia res de bo, i vaig pensar en Karl Liebknecht i en Rosa Luxemburg als quals, també havien anat a cercar a l'Hotel Eden en cotxe particular...

«No, no puc caminar», vaig contestar, pensant: serà allò que hagi d'ésser. En això arribà l'infermer per prendre'm la meua temperatura. «No pot caminar?», li va preguntar un d'ells. «No, no pot caminar», fou la resposta. Li havia explicat tot i li havia ensenyat el meu cos adolorit. Sabia que a la comissaria de policia, un bandit m'havia donat una patada i els mateixos metges sàdics volien el mateix dia fer-me radiografiar perquè seguia patint dolors molt forts. Meitat furios, meitat decepcionat, el feixista contestà:

«Doncs bé, el farem transportar pels infermers.»

Tots dos sortiren de l'habitació i poc després arribaren els infermers, em posaren en una llitera i em transportaren a l'ambulància. Em vaig assabentar que els malalts havien rebut ordre de conduir-me primer a la comissaria de policia. El cotxe s'aturà davant de la Löwengrube, abans de l'entrada de la comissaria.

Mentre un dels infermers anava a la comissaria, l'altre romangué al meu costat. Al cap de bastant de temps, tornà, amb gran sorpresa meua, amb dos agents de seguretat més. Quant als d'abans, no els vaig tornar a veure a la meua tornada a l'hospital.

A Stadelheim no em posaren a la infermeria, ni tan sols a la secció dels presoners preventius, sinó que em llançaren en una cella destinada als presoners de dret comú. Em traguéren els meus propis vestits i em portaren un uniforme de condemnat. Ni tan sols em permeteren conservar el meu mocador.

La meua petició d'entrar a la infermeria fou rebutjada per l'infermer (!), el qual em contestà cinicament: «Aquí no estareu pas malament!»

Ja el primer dia, un d'aquests bandits cridà pel mirador de la cella: «Que el matí a aquest gos!»

Estic fermament convençut que els dos altres individus havien assumit la tasca d'assassinat-me pel camí, en el cas que haguessin aconseguit portar-me en el cotxe particular.

No aconseguiren el seu objectiu. Al cap de tres dies em tornaren a portar a la presó de la comissaria.

Així que em disposava a escriure una carta als meus fills i als meus sogres, vaig haver de deixar-ho per a tornar a Dachau.

HANS BEIMLER

(Acabaré)

Casa REÑÉ

COPIES a màquina

CIRCULARS

amb multiofista a preus reduïdíssims

MONT-SIO, 18, pral. - Tel. 18053

NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades **Gragees potencials del Dr. Soivré**

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, nerviosisme mental, pèrdua de memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les **GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRE**

més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tan físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per a reprendre's sovint i amb el màxim resultat, i s'arriba a l'extrema vellesa sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta prendre un flascó per a convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. — Dirigint-se i trametent 0'25 ptes. en segells de correu pel franquig a Oficines Laboratoris Sòkatar, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

TALLER DE FOTOGRAVAT
COLLECTIVITZAT

ANTONI MARTÍ

AVINYÓ, 19, PRAL. TELÈF. 17047

QUATRE SETMANES EN PODER DELS BANDITS NAZIS^(*)

ELS PRESONERS SON TRACTATS SEGONS LA SEVA CATEGORIA

Al cap de tres dies, vaig ésser traslladat a la cella 13 que, en temps normal, està disposada per a 14 presoners. Però quan m'hi posaren, n'hi havia 22. En cap lloc, segurament, no existeix una presó tan bruta com la presó de la policia de Munic, i en cap lloc, tampoc, no hi ha una cella tan sufocant com aquella. Els presoners tenen veritable por a la nit, per la gran quantitat d'insectes fastigosos que hi pululen.

Hom no s'havia d'estranyar en veure el sol escumbrat d'una manera molt rudimentària i que una cella tan gran com aquesta fos «netejada» solament cada dos dies amb un drap mullat que, en lloc de treure la pols que sortia dels 22 matalassos, no feia altra cosa que enganxar-la a terra.

A més a més de cert nombre de camarades comunistes, a la cella hi havia alguns intel·lectuals i sis dirigents de radi de la Bandera de l'Imperi. Un d'aquests intel·lectuals, el nom del qual no recordo, dissortadament, fou detingut per haver escrit, feia un any, alguns articles a la Frankfurter Zeitung sobre els progressos de l'arquitectura a la Unió Soviètica. A la nostra cella també hi havia un monàrquic que havia estat detingut amb motiu dels projectes d'atemptat contra el comte Arco-Valley, l'assassí de Eisner.

Quan vaig poder-me alçar altra vegada i caminar una mica, vaig escriure al president de la policia política bavaresa i al dirigent del Reich de la S. S., demanant-los permís per a fer venir diaris i tabac. El dia següent, un funcionari em llogi en un tros de paper la contestació de Himler:

«Dieu a Beimler que pot demanar tots els diaris que vulgui; se li prohibeix fumar.»

Hi hagué una «gran discussió» a la cella sobre aquesta resposta, i amb més motiu perquè el suposat «autor de l'atemptat Arco», que estava prop de nosaltres, a la cella 15, no solament fumava cigarretes de 50 pfennings i podia beure vi i cervesa, sinó que «era servit per senyores», rebia els seus aliments de l'hotel i podia donar-se una bona vida de presoner. Els sis militants del Reichsbanner (Bandera de l'Imperi) van estranyar-se molt quan els vaig dir que, al pis superior, Rosenstrass, Suer i alguns redactors de la Münchener Post gaudien dels mateixos avantatges que el monàrquic.

«MORO PER L'ESTRELLA SOVIETICA»

Els dies que transcorregueren fins al meu trasllat al camp de concentració de Dachau estigueren «plens d'improvvisacions»; en efecte, fou un constant anar i venir, perquè, fora del vell camarada Karl Hans d'Allach, un camarada de Dachau, els sis membres de la Bandera d'Imperi i jo, la major part dels detinguts no es quedaven més d'un o dos dies. O eren posats en llibertat, o transferits a una altra cella o una altra presó, a Stadelheim, Neudeck, Kornelius o bé directament a Dachau. A part dels militants del P. C. A., de la J. C. i d'altres organitzacions, la majoria dels detinguts, és a dir, dels acabats d'arribar, eren membres del Partit Comunista o de les Joventuts. Molts de joves camarades havien caigut a mans dels bandits assassins per haver venut la Neue Zeitung o distribuït octavilles. Aquests camarades, no solament desplegaran activitat mentre estigueren en llibertat; no foren menys valents quan foren torturats i amenaçats de mort a causa de la seva activitat revolucionària. No és possible, dissortadament, esmentar tots els proletaris que, no solament no digueren res, sinó que donaren proves d'un veritable heroisme. Heus ací un exemple:

Al grup local de Funtzing, prop de Munic, detingueren un gran nombre de camarades, entre els quals hi havia diversos joves. Quan la majoria dels detinguts foren arrossegats a la sala de tortures i per començar només reberen deu garrotades al cul, després es preguntà a un d'ells: «Encara vols el comunisme?», a la qual cosa el jove camarada respongué: «Caldrà que jo tinguis una convicció molt dèbil perquè 10 garrotades me'n fessin renegar.» Naturalment, això posà rabiosos els cossacs grisos, i pegaren brutalment al jove camarada.

Novament la pregunta: «Encara vols el comunisme?» «Adhuc si em fiateu; moriré per l'estrella soviètica», fou la resposta. Després d'això, aquells bèsties colpejaren tan fort el cos del camarada, que la carn de l'esquena queia a trossos. El camarada

fou arrossegat a la seva cella, cobert de grans taps de cotó. Quan els altres detinguts de la cella veleren això, el seu odi encara augmentà més. Només un camarada, ja d'edat, s'amagà en un recó per plorar...

Podria esmentar una dotzena de fets d'aquesta mena. Això només és un exemple del veritable heroisme de què donaren prova els nostres camarades a les presons del «tercer Reich».

Vaig romandre vuit dies a la presó de la policia i, en aquest temps, molts camarades m'ensenyaren el seu cos malmès per les garrotades. Tots tenien l'opinió que, àdhuc els mateixos botxins, devien estar tips de dedicar-se tantes vegades al dia, a colpejar els cossos humans.

Però la cella número 13 s'obrí altra vegada, brusquement, i el camarada Horn, militant del sindicat unitari de la construcció, entrà arrossegant-se amb dificultat a la cella. No tingué necessitat de parlar, i ningú tampoc no s'atreu a fer-li la pregunta. Estava clar per a tothom. Havia estat a la famosa cella. A la comissaria dels llavis tenia sang; el revés de la mà esquerra era dues vegades més gros que una mà normal. Es deixà caure en un matalàs i es queixà. Al cap d'una estona es trencà el silenci de mort que regnava a la cella. Horn es recolzava sobre el braç dret i examinava els altres detinguts. Quan em veié, deixà, per un moment, de pensar en llurs propis sofriments. Tingué molta alegria en veure'm viu, car ell i els camarades que encara estaven en llibertat tenien molts dubtes de si encara era viu. Ens pregà que li treguéssim l'americana, car ell no podia fer-ho; «a poc a poc», deia, perquè el dolor era visiblement molt fort. Després es desfèu els tirants i féu caure els pantalons. Així que s'hagué aixecat la camisa, tots férem un crit d'horror: el cos sencer, des dels genolls al coll, era una massa sagnant. Aquests nous senyals de tortures feixistes demostraren als camarades que jo tenia raó quan deia que ens esperaven coses més dolentes: «Penseu, els deia jo, en Bulgària, Hongria, Polònia, Itàlia». Malgrat això, l'estat de coratge dels presoners, llevat poques excepcions, era bo i solament l'alteraven les barbaritats contínues de l'exèrcit gris.

Passaren deu dies i em cridava l'atenció el fet que altres camarades i jo romanguéssim tant de temps a la presó de la policia, mentre que la major part dels detinguts en sortien al cap de pocs dies. Però, malgrat tot, ésser torturat en aquest altre feixista o en un altre, no tenia importància. Diverses temptatives que férem per posar-nos en comunicació amb el món exterior estigueren bastant de temps sense donar resultat. Ens havíem de conformar amb les notícies que ens portaven els acabats d'arribar, sobre allò que ocorria a fora. Em sorprengué bastant la notícia que em donà, el 22 d'abril, un S. S. de bastants anys, un proletari, per la porta de la cella, que romania oberta durant la «neteja», que els bandits no s'havien acontentat a tenir-me en llurs mans sagnants, sinó que també havien emprisonat la meua dona, com també totes les dones dels dirigents. Solament les dones dels que foren assassinats, com Dressel, Hausmann i altres, podien esperar ésser alliberades. Mentre que la dona del camarada Knoder, de Passing, també detinguda, es penjà a la presó de Stadelheim; totes les altres, àdhuc la meua, estan encara detingudes, qui sap per quant de temps.

UN NOU «ATEMPTAT CONTRA HITLER» A L'ORDRE DEL DIA

En descobrint, tot sovint, d'un «projecte d'atemptat» forma part del pla de terror del govern hitleria. Una vegada són «tres bolxevics russos els que han estat vistos en el moment en què posaven granades de mà sota d'un monument i que després s'allunyen en un auto». Ara, el dia 2 d'abril, es tracta del cosí del poeta hindú Tagore, que venia d'Itàlia. Havia passat la frontera en el cotxe del baró von Vegesack, havia estat detingut a Kufstein i portat a Munic a la presó de la policia. Havien portat aquest «tipus perillós» a la nostra cella, la nit del 24 d'abril. Li vam preguntar per què havia estat detingut essent estranger, i ens respongué que no sabia més que nosaltres. Havent, els detinguts de la cella 13, obtingut permís per a «passar» durant un quart d'hora pel corredor, el 24 d'abril, un cap de secció de la S. S., molt corpulent i amb la cara inflada de greix lluent, s'uní al policia que ens acompanyava i parlà en veu alta amb ell. Quan veié el «autor de l'atemptat» el designà amb el dit i digué al policia: «Heus ací el jove que projectà un atemptat contra Hitler, però que ha estat assenyalat a temps, des d'Itàlia. En aquest moment, l'auto confiscat es-

per HANS BEIMLER

tà completament desmuntat i si s'hi troba el més petit indici, serà afusellat immediatament.»

Ara, Tagore i nosaltres sabíem el motiu de la seva detenció. Ens adonàvem del caràcter greu de la situació en què es trobava Tagore, i sabíem també que aquella banda era capaç de tot. Un assassinat més o menys no comptava per a ells. Tagore mateix ens respongué, rient: «Es una gran nicesa.» Però nosaltres estàvem inquietats per la seva sort, i quan al cap d'algun temps l'alliberaren, ens en alegràrem. Des de

l'uniforme gris dels bandits. Al cap de 20 a 25 minuts, ens apropàrem al camp, que es distingia ja des de lluny, per un laberint de filferros espinosos. Davant les oficines de l'administració hi havia ja una banda de S. A. i de S. S. armats, no solament amb pistoles de gran abast, sinó també, com el mateix comandant del camp, amb garrots de 60 a 70 centímetres, que tenien a llurs mans brutes de sang obreta. Encara no havien baixat del cotxe la meitat dels nostres, quan començaren a bramar perquè no ens havíem presentat davant els mercenaris grisos «en fila, de dos en dos». Jo era el segon de la sisena fila, la qual cosa no

En el camp de concentració de Dachau

llavors, en un manifest detallat a la premsa sobre les seves impressions de l'Alemanya feixista, prengué posició per les víctimes dels potentats feixistes. Es veritat que havia vist els nostres cossos coberts de nafres.

GARROTS DE 70 CENTÍMETRES

Al cap de quinze dies de detenció, no pensava ja que em podia arribar el torn, quan el guàrdia obrí la porta de la meua cella i cridà els presoners que havien d'ésser traslladats. Em vaig quedar molt sorprès, el 25 d'abril, en sentir el meu nom, amb l'observació següent: «Torneu la tovallola i preneu les altres coses.» A baix, a la sala de recepció de la presó, els objectes que ens havien estat presos, llevat dels ganivets i bastons, ens foren tornats i haguérem d'entrar en una gàbia amb barres de ferro.

Una vegada tots els camarades disposats — érem aproximadament 10 ó 12 — entrà un suposat agent de Seguretat, amb una immensa svàstica a la solapa de l'americana. Després d'una nova crida, declarà: «Ara aneu a Dachau. Us advertireu que, al més petit intent de fugida, se us dispararà sense consideració. A més a més, està prohibit fumar al cotxe i parlar als altres presoners.»

Mentrestant, un gran nombre de S. S. armats de carrabines s'havien posat en dues files, entre les quals ens conduïren fins a l'auto. Al cotxe hi havia un cert nombre de detinguts que havien romàs molt de temps a la presó de Stadelheim i, entre ells, militants comunistes. Hi havia, a més a més, el Major Hunglinger i — com vam saber a Dachau — altres sis figures «sosptoses» que havien portat més o menys

agradà a l'heroi S. S. que m'acompanyava d'una manera molt especial (el mateix que, a la comissaria de policia m'havia mantingut el cap fixat sota el seu braç, quan em pegaven les garrotades a la sala de tortures). M'ordenà que em posés a la dreta. Ja havien començat a passar llista. Ho feia el «dirigent de la secció de la distribució del treball» segons una llista redactada per la policia, que li havia lliurat el cap de l'expedició. Junts a cada cognom hi havia una «característica» dels detinguts. Cada persona cridada havia de respondre «present» i havia de posar-se en actitud de fermes. El bandit repetí almenys vuit o deu vegades el nom de Beimler, perquè no havia contestat bastant fort: «present». Mentrestant, altres feien comentaris sarcàstics: «Aquest, ja sabrà allò que és bo.» «L'agent pagat de Moscou no l'estil. Després d'haver llegit els 25 sap què li espera», i altres coses per noms, el major i les sis «figures dubtoses» de les quals he parlat abans; hagueren d'arreglar-se a certa distància dels altres presoners, la majoria d'ells comunistes.

«També hi ha jueus per aquí? A la dreta igualment!» «Adhuc els jueus batejats!», cridà un «heroi» molt jove, mentre examinava el grup de l'esquerra. Dos joves — probablement estudiants o comerciants — sortiren de les files i s'uniren al nostre grup.

LA «CORDIAL BENVINGUDA» A DACHAU

Ja durant el camí, vaig notar que «la grapa vivent» que m'havia subjectat el cap a la comissaria de policia, mentre els altres em pegaven amb tota llur força, tenia encara a les mans, un

rotlle que havia ensenyat als tres policies que estaven asseguts al nostre costat quan em manà que em posés a la dreta. Aleshores vaig saber que significava aquest rotlle, perquè després de desplegar-lo me'l col·locà al coll. Era un cartell amb les paraules: «Cordial benvinguda». Després, el comandant del camp (sentit molt no haver pogut saber el seu nom), el tipus exacte de l'assassí de Liebknecht i de Luxemburg, prengué la paraula i declarà, assenyalant el grup de la dreta: «Aquests porcs seran immediatament tancats (és a dir, fets malbé a cops), són indecents i traïdors pagats. Els d'aquests, els del grup número 3, són tots proletaris — orec jo — que han estat enganyats per aquest (m'assenyalà amb el dit). Els enviarem al grup 2. Cadascun d'ells podrà guardar cinc marcs dels diners que portarem. Aquests altres porcs no tindran ni un sol pfennig.»

Després ordenà: «A l'esquerra!» Caminàrem i travessàrem el camp de dos en dos, i passàrem per davant dels presoners, la major part dels quals estaven ocupats en la construcció d'un camí. Altres es trobaven a les teulades que estaven enquistant. 25 homes, aproximadament, als quals vaig reconèixer com a antics militants, havien de fer córrer el pesat rodet; aquesta escena ha estat reproduïda al Münchener Illustrierte Zeitung número 28, del 16 de juliol del 1933, i que els periodistes pagans presentaren com a la «veritat» sobre Dachau, com la contraprova del terror i dels assassinats comesos a l'infam de Dachau. L'antic diputat al Landtag per la Baixa Baviera, Michel Hollertsder, estava ocupat a encimentar un canal de desguàs. S'esporugui quan em veié amb el cartell al coll, sens dubte perquè pressentia que no m'esperava res de bo.

En una gran sala on hi havia alguns prestatges i algunes taules, haguérem de treure tots els objectes de les nostres butxaques i posar-los damunt de la taula. Per al bandit S. S., Steinbrenner, l'assassí i botxí de tots els presoners morts a Dachau, no ho feia amb prou rapidesa. En escorcollar les meves butxaques, trobà en una petita butxaca de l'americana, un tros de llapis i tot seguit es posà a cridar:

«Senyor comandant, senyor comandant, aquest canalla no ha executat l'ordre de posar-ho tot a la taula, ens ha volgut enganyar.»

I en dir això ensenyava el petit llapis que havia trobat. «Al secret per 14 dies» fou la ràpida contestació del comandant. Era, naturalment, un simple pretext, perquè al cap d'alguns minuts em lliuraren no solament aquest llapis, sinó també una ploma, paper de cartes, un carnet de notes, etc. Necessitaven aquest pretext, agafat pels cabells, per aïllar-me en l'esdevenidor dels altres camarades del camp. La meua sort estava feta ja durant la meua estada a la presó de la policia. Per als botxins grisos, era ja cosa decidida, ment els dies següents moltes vegades, com per cert m'ho repetiren obertament no sortiria viu del camp. Se'n endugueren al major de policia Hunglinger i a mi. Jo camí de les cel·les d'arrest, Steinbrenner em pegà amb el garrot al cap i a les orelles, davant els ulls de centenars de presoners que treballaven prop d'allí en un jardí. Després, cridà als camarades: «Mireu, tenim el vostre Beimler, que us enganyà i excità.» I em donà més cops al cap.

Com que la porta d'entrada, en la qual hi havia escrit amb guix la paraula «guardia» estava tancada i el guàrdia de les claus estava ocupat amb els altres presoners acabats d'arribar, ens haguérem d'esperar.

El meu botxí de la presó de policia, que corria continuament darrera Steinbrenner, aprofità l'oportunitat per a repetir-li allò que era l'«instigador Beimler» i com que no podia allunyar la idea que jo persistís a creure'm elegit diputat al Reichstag, em preguntà altra vegada si tenia encara la pretensió d'ésser membre del Reichstag. Li vaig contestar que la pretensió és una noció burgesa i que no existeix per a nosaltres els comunistes. Llavors, es tornà cap a Hunglinger que estava al seu costat:

«I tu, traïdor, porc, canalla, t'hem descobert ara, sabem que ens has espaiat i que la policia et pagà per això. Bastant saliva els has fet empassar i suar tinta als nostres S. A. a l'escola d'oficials.»

Mentre parlava, s'enfurià i donà a Hunglinger alguns cops a la cara. Mentrestant, arribà el guàrdia amb les claus i obrí la porta de la «guardia». Alguns minuts després estava a la cella d'arrest número 3, i Hunglinger a la número 1.

Així que vaig entrar a la cella, em (Segueix a la pàg. 11)

(*) Vegi's el començament en el número anterior de MIRADOR.